

Academische Opleidingsschool

Alliantie Voortgezet Onderwijs voor Nijmegen
en het Land van Maas en Waal

NOTRE
DAME
ANGES

ILS Hogeschool Arnhem Nijmegen en Radboud Universiteit

Opleidingsplan 2012-2016¹

Academische Opleidingsschool
Alliantie VO & Notre Dame

---

¹ Het Opleidingsplan is geactualiseerd in juni 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Samenwerking
3. Samen Opleiden, Onderzoeken en Ontwikkelen
  - 3.1 Ambities met betrekking tot samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen
  - 3.2 Doelstellingen met betrekking tot samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen
4. Visie op opleiden
5. Onderwijsprogramma
  - 5.1 Curriculum tweedegraads opleiding ILS-HAN
  - 5.2 Curriculum eerstegraads opleiding Radboud Docenten Academie
  - 5.3 Instroomkwalificaties en instroomafspraken
6. Studiebegeleiding en helderheid over verdeling taken en rollen
7. Kwaliteit van het personeel
  - 7.1 Deskundigheidseisen voor opleiders van de vo-school
  - 7.2 HRM visie
  - 7.2 Borging van deskundigheid en doorgaande professionalisering
8. Beoordeling en Toetsing
9. Kwaliteitszorg
  - 9.1 Kwaliteitszorg specifiek gericht op de opleidingsschool
  - 9.2 Kwaliteitszorg partners
10. Afspraken met betrekking tot LIO-stages
11. Inzet van personeel en financiële afspraken
  - 11.1 Inzet scholen
  - 11.2 Inzet lerarenopleidingen
12. Afspraken bij ontbinding samenwerkingsovereenkomst of kwaliteitsproblemen
13. Referenties

Bijlage 1:   Activiteitenplan/Groeimodel 2009-2015

1. Inleiding

De Academische Opleidingsschool Alliantie VO & Notre Dame, bestaande uit acht Scholen voor voortgezet onderwijs en de lerarenopleidingen van het Instituut voor Leraar en School van de HAN en Radboud Docenten Academie, heeft zich ontwikkeld tot een succesvol en initiatiefrijk samenwerkingsverband. Binnen het samenwerkingsverband is het opleiden van leraren sterk verbonden met de werkplek en met praktijkgericht onderzoek ter bevordering van schoolontwikkeling, curriculumontwikkeling en innovatie.

Het partnerschap kent een rijke traditie van samenwerking. Reeds in de jaren negentig van de vorige eeuw is de samenwerking tussen de scholen en de beide lerarenopleidingen op gang gekomen. Deze samenwerking wordt geïntensiveerd als in 2006 de 'Dieptepilot Professionele Opleidingsschool' van start gaat en een effectieve projectstructuur wordt opgezet. Een structuur die zich kenmerkt door structureel overleg in diverse ontwikkelgroepen, waarbinnen alle partners vertegenwoordigd zijn. De verworvenheden worden vanaf 2009 verder uitgebouwd in het vervolgproject 'Opleiden in de school'. Omdat onderzoek als sinds de start in 2006 een belangrijk element van het Samen Opleiden vormt, komt het samenwerkingsverband in 2009 in aanmerking voor de regeling 'Verdiepingslag academische opleidingsscholen'. De bekroning van alle gezamenlijke inspanningen volgt twee jaar later in 2011, wanneer het officiële predicaat Academische Opleidingsschool volgt.

We zijn een eind op weg. De implementatie van het gedachtegoed van Samen Opleiden kost tijd. In lijn met de Lerarenagenda 2013-2020² blijven we door gaan met het verbeteren van de kwaliteit van de lerarenopleiding, de kwaliteit van de werkplek en de kwaliteit van de school als lerende organisatie. Verheugd zijn we dan ook met de inzet van de nieuwe regeling 'Versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen', die vanaf december 2013 tot juli 2017 van kracht is. Deze regeling biedt de kans om de regionale samenwerking op specifieke thema's verder te intensiveren.

De wijze waarop we de samenwerking vormgeven is vastgelegd in dit Opleidingsplan. Deze is gebaseerd op de resultaten van de 'Dieptepilot Professionele Opleidingsschool 2006-2009' en het 'Opleidingsplan³ 2009-2012'. Door de extra subsidiemogelijkheden zoals de Regeling Versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen, door de herprofilering van de Radboud Docentenacademie en door verdieping van het praktijkcurriculum ILS-HAN, is het Opleidingsplan 2012-2016 in juni 2014 geactualiseerd. Het Opleidingsplan vormt de uitwerking van de samenwerkingsovereenkomst / raamovereenkomst die de partners van de Academische Opleidingsschool Alliantie VO & Notre Dame hebben gesloten en is opgesteld voor een periode van vier jaar. Het Opleidingsplan wordt jaarlijks geconcretiseerd in het activiteitenplan/groeimodel (zie bijlage 1).

Met het Opleidingsplan 2012-2016 als onderlegger streven de partners naar een professionele, lerende kennissamenleving voor het voortgezet onderwijs in de regio Nijmegen waarin het opleiden en professionaliseren van leraren een natuurlijke plaats inneemt, ten einde het best mogelijke onderwijs aan studenten en leerlingen te verzorgen.

---

² (2013) Lerarenagenda 2013-2014, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

³ (2009) Opleidingsplan 'De Professionele Opleidingsschool 2009-2012' Alliantie Voortgezet Onderwijs, Notre Dame des Anges, ILS-HAN, ILS-RU.

2. Samenwerking

De Academische Opleidingsschool wordt door alle partners breed gedragen. De conclusie na zes jaar partnerschap is dat de acht scholen en de lerarenopleidingen naar elkaar zijn toegegroeid en een toegevoegde waarde ervaren in het samenwerken op de thema's opleiden, onderzoek en ontwikkelen. Er ligt een stevig fundament om het opleiden in de school in de toekomst verder uit te bouwen conform het Opleidingsplan. De basis van dit fundament vormt het partnermodel.

Partnermodel

Het samenwerkingsverband werkt volgens de principes van het partnermodel. Het partnermodel wordt door de Onderwijsraad⁴ als volgt omschreven:

De school is medeverantwoordelijk voor het curriculum van de opleiding. De school heeft, naast het coachen van de op te leiden leraar, als taak een deel van de opleiding te verzorgen. Hiertoe stelt de school één of meerdere opleiders in de school aan. Deze verzorgt of verzorgen opleidingsonderdelen, verzorgen supervisie over de op te leiden leraren, richten zich op de professionele ontwikkeling van de op te leiden leraar en verzorgen de training en begeleiding van de coaches die in de school werkzaam zijn. De school is met het opleidingsinstituut verantwoordelijk voor de vormgeving van de opleiding. Binnen het opleidingsinstituut verzorgt men de vakdidactische en meer conceptuele thema's binnen de opleiding en is in het geval van de initiële opleiding van lio's gericht op de studievoortgang van de op te leiden leraar.

Uitgangspunten

Als basis voor het partnership van de Academische Opleidingsschool is bewust voor de volgende uitgangspunten gekozen:

- Principiële keuze voor de regionale oriëntatie en de samenwerking met de lerarenopleidingen, die in onze regio zijn gelegen (Nijmegen).
- Keuze voor participatie van acht scholen voor voortgezet onderwijs, om breed organisatorisch draagvlak en optimale mogelijkheden te creëren.
- Leren van en met elkaar (learning communities) staat centraal. Hierbij wordt voortdurend het leren van leerlingen en studenten als uitgangspunt genomen.
- Hiernaast kent de opleidingsschool twee expertisegroepen 'opleiden' en 'onderzoek' en is de beleidsgroep P&O verantwoordelijk voor de inbedding van de opleidingsschool in het personeelsbeleid.
- Ontwikkeling van een passend kwaliteitszorgsysteem om gevoerd beleid te toetsen, te verbeteren en te borgen.
- Alle partners nemen vanuit hun specifieke positie verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de lerarenopleiding en de versterking van het leren van de leraar in alle fasen van zijn loopbaan: tijdens de initiële opleiding, de inductiefase en de fase van ervaring.
- Alle partners werken aan het bevorderen van een onderzoekende cultuur.
- We dragen zorg voor passende kwaliteitszorg.

Projectstructuur

De samenwerking van de acht scholen met de Radboud Docenten Academie en het Instituut voor Leraar en School van de HAN bestaat in de kern uit het gezamenlijk ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van het praktijkcurriculum voor de studenten. Dit praktijkcurriculum omvat betekenisvolle leertrajecten waarin studenten, aansluitend bij de eigen behoefte en het eigen ontwikkelniveau, in authentieke leersituaties, betekenis geven aan hun eigen ontwikkeling tot leraar. Hiervoor is een projectstructuur ingericht, die productief is gebleken om te komen tot resultaten. Deze structuur zal ook in de komende jaren worden gehandhaafd.

In de eerste plaats de projectleider AOS en in het verlengde daarvan de voorzitters, coördinatoren en overige leden van de expertisegroepen vormen de schakels tussen het beleid en de uitvoering ervan op de scholen en lerarenopleidingen. In de expertisegroepen wordt beleid geëvalueerd en voorbereid en dit

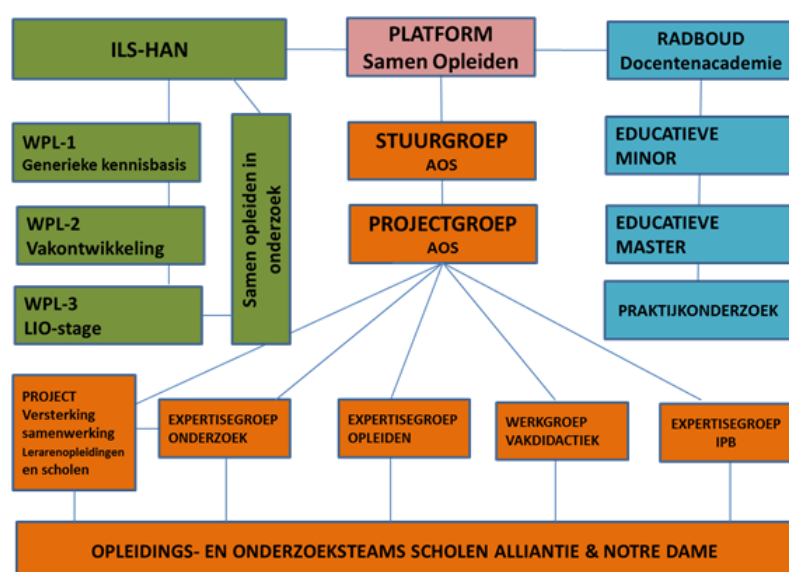
---

⁴ (2005) Onderwijsraad, Aspecten van opleiden in de school.

krijgt op schoolniveau verder vorm. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen uit de Keurmerkrapportages is in de loop van het schooljaar 2008-2009 op elke school een werkgroep Opleiden (learning community) ingesteld, voor zover die nog niet aanwezig was, met als belangrijkste doel: betere afstemming tussen de verschillende partijen op school die betrokken zijn bij de AOS, gezamenlijke activiteitenplanning en een heldere rol- en taakverdeling binnen de Opleidingsschool. Elke school heeft deze groep naar eigen inzicht ingericht; de samenstelling bestaat in het algemeen uit: ABS, SPD, management en middenmanagement, coördinator Onderzoek, P&O-er en ABI.

Borging en verankering beleid

De gekozen structuur zorgt ervoor dat beleid en uitvoering goed op elkaar blijven afgestemd, dat er – binnen de afgesproken kaders - ruimte blijft voor de verschillen tussen de scholen. De expertisegroep IPB is ingebed in de bestaande organisatie en daarom overgegaan in de beleidsgroep Personeel & Organisatie. Voor de Opleidingsschool is daarmee een projectorganisatie ingericht die in onderstaand organogram wordt geschetst.

Organogram: Projectstructuur AOS Alliantie VO & Notre Dame

- *Het Platform Samen Opleiden*⁵ is het overlegorgaan waarin de vijf projectleiders van de Opleidingsscholen uit de regio vertegenwoordigd zijn evenals de projectleiders van de lerarenopleidingen. Dit orgaan is (beleids-) afstemmend en voert operationele activiteiten in de eigen AOS aan.
- *De Stuurgroep AOS* is verantwoordelijk voor de formele vaststelling van het beleid in en de begroting van de Academische Opleidingsschool Alliantie VO & Notre Dame.
- *De projectgroep AOS* is verantwoordelijk voor het inhoudelijk en financieel monitoren van de ontwikkelingen binnen de Expertisegroepen van de AOS Alliantie VO en Notre Dame. Daarnaast worden in de projectgroep de ontwikkelingen vanuit de lerarenopleidingen besproken. De projectgroep adviseert de Stuurgroep AOS.
- *De Expertisegroep Onderzoek* is verantwoordelijk voor het ondersteunen van de integratie van onderzoek in de (dagelijkse) opleidingsactiviteiten van docenten, de stage en de LIO-fase van studenten in de opleidingsschool, het curriculum van de leerlingen en de kwaliteitsontwikkeling van de scholen. De Expertisegroep rapporteert aan de projectgroep AOS.

⁵ (2014) Besturenoverleg regio Nijmegen e.o., *Samen Opleiden in de regio Nijmegen e.o.*

- De *Expertisegroep Opleiden* is verantwoordelijk voor de kwaliteitsontwikkeling, monitoring en borging van het werkplekleren op de scholen enerzijds en de professionalisering van schoolopleiders en SPD's anderzijds. De Expertisegroep rapporteert aan de projectgroep AOS.
- De *werkgroep vakdidactiek* is verantwoordelijk voor de ontwikkeling, implementatie en evaluatie van de leerwerktaken. Tevens zet zij zich in voor de verbreding van vakdidactiek in de vaksecties.
- De *Expertisegroep IPB* is verantwoordelijk voor het verankeren en borgen van de Academische Opleidingsschool op de acht scholen en het verbinden van het personeelsbeleid aan het opleidingsbeleid van de scholen. De Expertisegroep rapporteert aan de projectgroep AOS.
- *Het Opleidingsteam in de school* is verantwoordelijk voor de implementatie en borging van de AOS in de school.
- *Het Onderzoeksteam in de school* is verantwoordelijk voor de begeleiding van het lio-onderzoek in de school en het verbreden van onderzoek in de school.

Kenmerkend voor de samenstelling van deze groepen is dat bij elk overleg zowel de scholen en de lerarenopleidingen vertegenwoordigd zijn. Op deze wijze zijn alle partijen tijdig op de hoogte van de ontwikkelingen en zijn de onderlinge lijnen kort.

3. Samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen

3.1 Ambities met betrekking tot samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen⁶

De Academische Opleidingsschool draagt bij aan de versterking van het leren van de docent in alle fasen van zijn loopbaan: tijdens de initiële opleiding, de inductiefase en de fase van ervaring. Hierbij wordt voortdurend het leren van leerlingen en studenten als uitgangspunt genomen. Onze ambities kenmerken zich als volgt :

1. *Het creëren van een betekenisvolle werkplek als voorbereiding op het beroep van leraar.*
Praktijk en theorie waren ooit twee aparte werelden. Omdat de schoolpraktijk een krachtige leeromgeving biedt, is met beide lerarenopleidingen een praktijkcurriculum ontwikkeld waarin theorie en onderzoek op een betekenisvolle wijze zijn geïntegreerd en het werkplekleren een belangrijke plaats inneemt. Een werkplek die de student authentieke en complexe leersituaties biedt, die noodzakelijk zijn voor zijn vorming als docent.
2. *Het ontwikkelen van een goede begeleiding- en beoordelingssystematiek ten behoeve van een zo groot mogelijk leereffect.*
Ten behoeve van de beoordeling wordt gezamenlijk een systematiek gehanteerd, waarbij recht wordt gedaan aan de resultaten van het werkplekleren van de student. Tevens is een goede begeleiding binnen de context van de werkplek cruciaal voor het leren van de student en evenzeer voor de startende (en de ervaren) docent: de kwaliteit van de begeleiding is van grote betekenis voor het leereffect. De schoolpracticumdocent en de coach vervullen hierin een spilfunctie: zij zijn leermeester en vakcoach, kennen de schoolcontext en hebben zicht op het leren van de student en de starter.
3. *Het creëren van een onderzoekende cultuur met praktijkonderzoek als leer- en ontwikkelactiviteit.*
De Academische Opleidingsschool biedt bij uitstek een omgeving om te werken aan een onderzoekende cultuur. Een cultuur waarin het gewoon is onderbuikgevoelens te toetsen in plaats van te spuien. Een cultuur waarin het gewoon is meningen te exploreren in plaats van stellingen te poneren. Binnen deze cultuur hebben docent en schoolleiding een onderzoekende houding ten behoeve van de eigen ontwikkeling, de ontwikkeling van het onderwijs en de resultaten. Het doen van praktijkonderzoek zie we hierbij als belangrijke leeractiviteit. Deze onderzoekende cultuur trekken we ook door naar leerlingen via een leerlijn

---

⁶ (2014) Projectgroep AOS Alliantie VO & Notre Dame, visiedocument, 17 april 2014

onderzoeksvaardigheden. De landelijke ontwikkelingen in het kader van het Opbrengstgericht Werken sluiten hier bij aan. We nemen de resultaten niet meer voor lief, maar onderzoeken wat daaraan ten grondslag ligt. Dat kan in het groot en dat kan in het klein.

4. *Het continueren van een gezamenlijk leertraject dat bijdraagt aan 'een leven lang leren'.*
Vanuit het partnermodel werken docenten, opleiders en onderzoekers van scholen en lerarenopleidingen in diverse ontwikkelgroepen samen aan concrete producten en modellen. Samen ontwikkelen, onderzoeken en leren gaan hierbij hand in hand. Het leren van leerlingen en studenten en de theoretische onderbouwing daarvan vormt hierbij het uitgangspunt. We zien in het samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen een gezamenlijk leertraject met een sleutelrol voor de opleiders en begeleiders van de school en de lerarenopleidingen. In dit leertraject delen we kennis, leren we van elkaar en leren we tenslotte elkaars werkveld beter kennen.
5. *Het investeren in structurele aandacht voor de borging in de school en de lerarenopleidingen.*
Teneinde de doelstellingen van de Academische Opleidingsschool duurzaam te blijven realiseren vormen organisatiestructuur en organisatiecultuur het draagvlak. Voortdurende aandacht voor het verstevigen van dit draagvlak zowel bij de scholen als bij de lerarenopleidingen zorgen voor de duurzame ontwikkeling van de Academische Opleidingsschool.

3.2 Doelstellingen met betrekking tot samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen

Uit de ambities uit de vorige paragraaf 3.1 volgen met name onderstaande doelstellingen voor de looptijd van dit opleidingsplan:

1. *Het creëren van een betekenisvolle werkplek als voorbereiding op het beroep van leraar.*
Doelstellingen:
  - verfijnen van het praktijkcurriculum in de hoofdfase: kwaliteitsslag leerwerktaken; exploreren van andere leeractiviteiten;
  - betere koppeling van theorie en praktijk (bijvoorbeeld in de zelfreflecties en woordrapporten van de student, in de feedback van de SPD);
  - betere integratie van het leren op de werkplek en het leren op de lerarenopleiding (bijvoorbeeld door gezamenlijke opdrachten in wpl3).
2. *Het ontwikkelen van een goede begeleiding- en beoordelingssystematiek ten behoeve van een zo groot mogelijk leereffect.*
Doelstellingen:
  - hanteren van een format voor gezamenlijke begeleiding en beoordeling van het werkplekieren c.q. het leren op de werkplek;
  - verzorgen van jaarlijkse SPD-workshops t.b.v. professionalisering SPD's (bijvoorbeeld 'werken met de koppelkaart', 'leerwerktaken' en 'verdieping van begeleiding');
  - vormgeven van leerlijn voor SPD's: van begeleider naar opleider (wat meer langere termijn);
  - investeren in adequate begeleiding in de inductiefase.
3. *Het creëren van een onderzoekende cultuur met praktijkonderzoek als leer- en ontwikkelactiviteit.*
Doelstellingen⁷:
  - instellen en monitoren van onderzoeksgroepen en leergemeenschappen⁸ op schoolniveau van waaruit praktijkonderzoek wordt uitgevoerd;
  - uitvoeren van gezamenlijke onderzoeksagenda AOS, onder andere 'omgaan met verschillen en leren met ict';
  - bevorderen van onderzoek doen en onderzoekend handelen in de school;
  - verzorgen van jaarlijkse themamiddagen onderzoek;

---

⁷ (2011) Onderzoek en Ontwikkeling in de Academische Opleidingsschool 2011 – 2015, Onderzoeksprogramma van de AOS Alliantie VO & Notre Dame.

⁸ (2013) Projectaanvraag Regeling versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen, AOS Alliantie VO & Notre Dame, ILS-HAN, Radboud Docentenacademie, Centre of expertise Leren met ICT.

- hanteren van format voor gezamenlijk begeleiden en beoordelen van studentenonderzoek.
  - onderzoekend leren door leerlingen vormt een structureel onderdeel van het onderwijs binnen de academische opleidingsschool.
4. *Het continueren van een gezamenlijk leertraject dat bijdraagt aan ‘een leven lang leren’.*
doelstellingen:
- het uitbouwen van het gezamenlijke leertraject middels regeling ‘Versterking Samenwerking’;
  - samen professionaliseren via werkgroep vakdidactiek en expertisegroepen;
  - samen professionaliseren van starters (inductie) en ervaren docenten;
  - professionaliseren via bovenschoolse Docent Ontwikkelteams (DOT’s), o.a. door deelname aan het project Professionele leergemeenschappen (PLG’s);
  - kennisontwikkeling op diverse thema’s, o.a. de vijf projectthema’s regeling Versterking Samenwerking: omgaan met verschillen, opbrengst gericht werken, inductiefase, ouderbetrokkenheid en pesten;
5. *Het investeren in structurele aandacht voor de borging in de school en de lerarenopleidingen.*
doelstellingen:
- optimaal benutten van de kansen die zich op dit vlak voordoen (aanvraag Regeling versterking samenwerking lerarenopleiding en scholen);
  - ontwikkelen van themamiddagen en conferenties en delen van kennis;
  - faciliteren van opleidings- en onderzoeksthema’s in de scholen;
  - publiceren van artikelen in Alliantienieuwsbrief, Agora , diverse websites, e.d.;
  - structureel agenderen van de AOS op agenda’s managementteams en beleidsgroepen.

4. Visie op opleiden

In het partnermodel hebben ILS-HAN, Radboud Docenten Academie en de scholen een gedeelde ambitie met betrekking tot samen opleiden, onderzoeken en ontwikkelen. Vanuit deze ambitie zijn verantwoordelijkheden benoemd en belegd bij de beide lerarenopleidingen respectievelijk de scholen. In een partnermodel is sprake van institutionele samenwerking: ILS-HAN, docentenacademie en de betrokken scholen zijn samen verantwoordelijk voor het opleiden van aspirant-leraren. De Alliantievisie op opleiden⁹ sluit aan bij de gedeelde visie op Opleiden in de school, zoals die is weergegeven in een door alle partners gezamenlijk opgesteld document¹⁰.

Integraal onderdeel van deze gedeelde visie Opleiden in de school zijn de zeven SBL-competenties:

- **De 7 SBL-competenties:**

1. **Interpersoonlijk competent**

Een interpersoonlijk competente leraar po, vo en bve weet een vriendelijk, coöperatief en open leerklimaat tot stand te brengen dat de ontwikkeling van de leerlingen naar zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid bevordert en waarin sprake is van een goede balans tussen leiden en begeleiden, sturen en volgen en tussen stimuleren en corrigeren.

2. **Pedagogisch competent**

Een pedagogisch competente leraar VO biedt leerlingen in een veilige leer- en werkomgeving houvast, structuur en ondersteuning (bij door hen te maken keuzes), houdt rekening met de individuele kwaliteiten van de leerlingen en zorgt voor een respectvolle wijze van omgang met elkaar en het willen nemen van verantwoordelijkheid voor elkaar.

⁹ (2013) Expertisegroep Opleiden, visie op opleiden, november 2013

¹⁰ (2009) Besturen samenwerkingsverband en ILS *Doorontwikkeling van het concept Opleiden in de School* en (2014) Besturenoverleg regio Nijmegen e.o., *Samen Opleiden in de regio Nijmegen e.o.*

3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent

Een didactisch en vakinhoudelijk competente leraar po, vo en bve creëert krachtige leeromgevingen, die de individuele leerling in staat stellen een „deep understanding“ van de onderscheiden kennis-, leer- of vakgebieden te verwerven en waarin ze hun (schoolse) leren in verband kunnen brengen met realistische en voor hen relevante toepassingen in de maatschappij, hun leefwereld, het toekomstige beroep of de vervolgstudie.

4. Organisatorisch competent

Een organisatorisch competente leraar po, vo en bve zorgt voor een ordelijke en taakgerichte leeromgeving, waarin sprake is van heldere leer- en werkinstructies, zodat de leerlingen precies weten waar ze aan toe zijn.

5. Competent in het samenwerken met collega's

Een leraar die competent is in het samenwerken met zijn collega's, levert een bijdrage aan het goed functioneren van de schoolorganisatie door een constructieve samenwerking in allerlei vormen van collegiaal vak(sectie)- en schooloverleg.

6. Competent in het samenwerken met de omgeving

Een leraar die competent is in de samenwerking met de omgeving, zorgt voor een goede communicatie met ouders of verzorgers van de leerlingen en maakt op een zorgvuldige, verantwoordelijke en doeltreffende manier gebruik van het professionele netwerk van de school ten behoeve van de leerlingen.

7. Competent in reflectie en ontwikkeling.

Een leraar po, vo en bve die competent is in reflectie en professionele ontwikkeling, denkt regelmatig na over zijn beroepsopvatting en professionele bekwaamheid en werkt planmatig aan een verdere ontwikkeling respectievelijk verbetering daarvan.

Deze competenties zijn op gedragsniveau nader gespecificeerd. De tweedegraads student van ILS-HAN beheerst dit op het eind HBO-niveau, terwijl van de eerstegraads lerarenopleiding Radboud Docenten Academie, wordt geëist dat de student op WO-niveau wordt opgeleid.

Beroepsbeeld docent Alliantie VO en Notre Dame

Het concept van de Academische Opleidingsschool en het curriculumconcept is via een gezamenlijk ontwikkel- en leertraject tot stand gekomen. Het beroepsbeeld¹¹ vormt hiervoor de grondslag. De Alliantie/Notre Dame-scholen baseren dat beroepsbeeld op de wet BIO en de hierboven weergegeven SBL-competenties. Zij zien docenten daarbij als zichzelf ontwikkelende professionals, die in staat zijn te werken in verschillende soorten scholen en onderwijsvormen, die zich een eigen visie op onderwijs en het docentschap vormen, en die gericht zijn op onderzoeksmatig handelen voor doorgaande kennisontwikkeling en het verbeteren van de eigen (zowel individuele als team/school-) praktijk. Het werken aan de ontwikkeling van de eigen professie, c.q. van het lerarenberoep, is onderdeel van het beroepsbeeld en sluit aan bij de landelijke vastgestelde beroepscompetenties van leerkrachten. Het doen van onderzoek in de school wordt hiermee gezien als op zichzelf waardevol. Onderzoek doen, op allerlei verschillende manieren, maakt deel uit van het werk van een professionele leerkracht. Een professional is in staat om zelf op zijn of haar eigen beroep te reflecteren en om zelf op een onderzoeksmatige manier zijn of haar opleidingsactiviteiten te verbeteren. Het brede beroepsbeeld weerspiegelt de onderwijsvisie van de Alliantie, waarin gekozen is voor een breed vo-aanbod door middel van een combinatie van stevige brede scholengemeenschappen, aangevuld met een aanbod van categorale scholen.

Leerwerktaken

De gedeelde verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van het opleidingscurriculum wordt voor een belangrijk deel vormgegeven door het ontwikkelen van leerwerktaken waarmee studenten aan hun competentieontwikkeling kunnen werken. Daarbij is gekozen voor het ontwerpen op basis van de hele-

---

¹¹ (2008) Expertisegroep Opleiden, *Partners in opleiden: de professionele opleidingsschool*

taak benadering¹², waarin authentieke en integrale taken de basis en het integrerend element vormen van de curriculumopbouw. Deze leerwerktaken worden zoveel mogelijk ontworpen als onderdeel van leerlijnen met een opbouw in complexiteit. In de uitvoering van het begeleiden en opleiden op de scholen staat het werken op basis van het stage/leerwerkplan van de student centraal, waarbij leerwerktaken en andere activiteiten geselecteerd worden in aansluiting op de competenties die de student wil en moet leren. Daarnaast worden op de scholen bijeenkomsten georganiseerd voor de studenten rondom praktijkgerichte thema's. De begeleidingsstructuur hiervoor op de scholen bestaat uit de SPD's en het verantwoordelijke AB-team, die in samenwerking de begeleidings- en opleidingsactiviteiten uitvoeren. Met deze benadering wordt gekozen voor een langetermijnperspectief, waarin toegewerkt wordt naar steeds verder geïntegreerde programma's voor zowel de eerste- als tweedegraads studenten van de lerarenopleidingen.

5. Onderwijsprogramma

Algemeen

De scholen en de lerarenopleiding(en) hanteren in functie van het traject in de opleidingsschool een *didactisch concept* dat door alle partners wordt gedragen.

De lerarenopleidingen zijn competentiegericht: de competentieontwikkeling van de studenten staat centraal. Zowel voor de opleidingen van ILS-HAN als voor de opleidingen van de Radboud Docenten Academie geldt dat er sprake is van een toenemende zelfstandigheid voor studenten gedurende het opleidingstraject. Ook is sprake van een toename in complexiteit van het handelen van de student gedurende de opleiding. Realistische beroepstaken vormen het uitgangspunt in het onderwijs. De werkwijze die in de gedeelde onderwijsvisie centraal staat is bewust gekozen vanuit het idee dat er permanent toegewerkt moet worden naar een gedeelde uitwerking van deze visie, door samen de opleiding in de praktijk vorm te geven. De basis van deze gedeelde visie wordt inmiddels gevormd door de hele-taakbenadering, die aansluit bij de keuze van realistische taken als uitgangspunt in het onderwijs. In de ontwikkelgroepen en ontwerpessies nemen zowel schoolopleiders (ABS-en en SPD's) als instituutopleiders (ABI's en IPD's) van beide lerarenopleidingen deel.

5.1 Curriculum tweedegraads opleiding ILS-HAN

ILS-HAN bereidt de leraren van de toekomst voor op het complexe beroep en complexe werkveld¹³. Goed onderwijs staat of valt immers met goede leraren. ILS-HAN wil deskundige, creatieve en bevlogen leraren opleiden voor het voortgezet en middelbaar (beroeps)onderwijs die beschikken over gedegen kennis en een onderzoekende beroepshouding. De leraar die van ILS-HAN komt streeft naar kwaliteit, is betrokken bij de ontwikkeling van de leerlingen en wil zich blijven ontwikkelen. Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met het werkveld zo staat verwoord in de missie van visie van ILS-HAN (ILS, 2012).

ILS-HAN: visie en didactisch concept: competentiegericht opleiden

Het curriculum van de tweedegraads lerarenopleidingen van ILS-HAN is competentiegericht opgezet. De competenties zoals deze ontwikkeld zijn door het 'Samenwerkingsverband Beroepskwaliteit Leraren' (SBL) (en zijn opgenomen in de wet BIO) staan centraal in alle opleidingen van ILS-HAN.

ILS-HAN werkt vanuit verschillende contexten steeds opnieuw gaan de ontwikkeling van de competenties. Deze contexten worden aangeduid als 'beroepstaken'. ILS-HAN kent een vijftal beroepstaken¹⁴:

- lesgeven en trainen in het vak/leergebied;
- begeleiden van lerende(n);
- ontwerpen van leerarrangementen in het vak/leergebied;
- bijdragen aan de onderwijsorganisatie;
- ontwikkelen van vakdeskundigheid.

De kern van competentiegericht opleiden is dat de student ervoor zorg draagt, dat hij aan het eind van de opleiding zijn competenties beheerst. Dit doet hij door, met het einddoel voor ogen, zich steeds af te

---

¹²(2007) Merriënboer, J.J.G. & Kirschner, P.Q. *Ten steps to complex learning*

¹³ (2013) ILS HAN, De ruggengraat van de lerarenopleiding versie 2013-2014

¹⁴ Zie bijlage 3

vragen: wat kan ik al en wat moet ik nog leren, m.a.w. door zijn eigen leervragen te stellen. Elk van de drie opleidingsfasen (propedeuse-, hoofd- en eindfase) wordt afgesloten met een integrale toets, waarin de student aantoont de competenties op gewenst niveau te beheersen. Een digitaal portfolio maakt deel uit van deze toets.

In het curriculum van de opleiding neemt het leren in de praktijksituatie, het werkplekleren, een centrale plaats in bij de competentieontwikkeling van studenten. Het werkplekleren, dat plaatsvindt op de scholen, komt in iedere fase van de opleiding aan bod en wordt aangestuurd vanuit de lerarenopleiding en vanuit de school. Voorafgaand aan het werkplekleren stelt de student een concept-leerwerkplan op onder begeleiding van de instituutsopleider; deze verleent zijn voorlopige goedkeuring. Samen met de begeleiders op de leerwerkplek (schoolpracticumdocent en AB-team) en afhankelijk van de mogelijkheden die de school biedt, concretiseert de student zijn leerwerkplan en maakt er in nauwe samenspraak met zijn SPD een definitieve versie van. De SPD en het AB-team zien samen met de student toe op de uitvoering van het leerwerkplan. Op stagescholen ziet de SPD samen met de student toe op de uitvoering van het leerwerkplan en de student communiceert daarover met zijn instituutsopleider.

De begeleiding tijdens het werkplekleren zal erop gericht zijn de student zo goed mogelijk te ondersteunen bij zijn ontwikkeling. Het leerwerkplan is een belangrijk middel bij de begeleiding en een 'groeidocument'; en indien de student zich anders dan verwacht ontwikkelt is het goed mogelijk dat het leerwerkplan tussentijds wordt aangepast.

De lerarenopleiding streeft ernaar de studenten tijdens de opleiding te laten rouleren over verschillende scholen zodat zij in aanraking komen met verschillende schooltypen en een diversiteit aan onderwijsconcepten.

Voor het onderwijs betekent dit dat ILS-HAN de bekwaamheidsontwikkeling van de student stimuleert door:

- onderwijs waarin de expertise van het vak en het beroep het uitgangspunt is;
- werkplekleren waarin de verbinding tussen theorie en praktijk het uitgangspunt is;
- onderzoek waarin de student zijn onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden kan ontwikkelen en daarmee systematisch zijn eigen expertise en handelen in de praktijk leert verbeteren.

Ruggengraat van de opleiding

De ruggengraat van de lerarenopleidingen van ILS-HAN beschrijft de kaders voor het onderwijs. Het onderwijs van ILS-HAN bestaat uit vier wervels:

- Wervel 1. Zeven (SBL) competenties
- Wervel 2. Vijf beroepstaken
- Wervel 3. Professionele standaard (Dublindescriptoren)
- Wervel 4. Landelijke vakkennisbasis en generieke kennisbasis

Deze wervels staan die niet los van elkaar, maar zijn in een systeem met elkaar verbonden (HAN-ILS, 2014).

Wervel 1: Competenties

De zeven competenties zijn beschreven door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (sinds 2012 de Onderwijscoöperatie) en zijn door de minister vastgelegd in de Wet BIO (beroepen in het onderwijs): ILS-HAN heeft deze competenties middels gedragsindicatoren (voorbeelden van concreet gedrag) op drie niveaus nader gespecificeerd in De Ruggengraat van de Lerarenopleiding 2014-2015.

Wervel 2: Beroepstaken

ILS-HAN heeft de beroepspraktijk van de leraar in vijf belangrijkste beroepstaken beschreven. Deze beroepstaken betreffen:

- lesgeven en trainen in het vak/leergebied
- Begeleiden van lerende(n)
- Ontwikkelen van leerarrangementen in het vak/leergebied
- Bijdrage aan de onderwijsorganisatie

- Ontwikkelen van vakdeskundigheid

Een uitleg per beroepstaak is opgenomen in bijlage 3. De beroepstaken hebben als doel dat een student zinvol en doelgericht aan zijn competentieontwikkeling kan werken. De vakdidactiek is de verbindende factor tussen de beroepstaken.

Wervel 3: Professionele standaard (Dublindescriptoren)

De Stuurgroep Beleidsagenda Lerarenopleiding van de HBO-raad heeft een beschrijving gemaakt van de Dublindescriptoren voor de lerarenopleidingen. ILS-HAN heeft de Dublindescriptoren vertaald in de professionele standaard, uitgewerkt op drie niveaus. Per niveau wordt een algemeen beeld geschetst waarna de descriptoren aan worden uitgewerkt binnen de thema's:

- *Kennis verwerven en kennis toepassen (inhoudelijk deskundig)*
- *Communiceren en presenteren*
- *Meningen vormen (de eigenheid van de persoon)*
- *Reflecteren en doelgericht leren*

Wervel 4: Kennisbasis

De vierde wervel geeft de kennisbasis van de beginnende leraar aan. Het begrip kennisbasis verwijst naar het geheel van kennisvereisten waarover een startbekwame leraar moet beschikken. De kennisbasis in deze zin bevat naast kennisvereisten op het terrein van het schoolvak ook kennisvereisten met betrekking tot het pedagogisch-didactisch terrein. De HBO-raad heeft besloten dat de kennisbasis per vak landelijk moest worden vastgesteld en vastgelegd om het niveau van de opleiding te garanderen. Elke student moet aan het einde van de opleiding aantonen dat hij de vastgestelde kennis paraat heeft.

De vakspecifieke kennisbasis omvat de beschrijving van vakspecifieke kennis die de startbekwame leraar minimaal moet hebben om aan het werk te kunnen in het onderwijs. Hierbij gaat het om 'vakmanschap'. Op de website <http://10voordeleraar.nl/kennisbases> is voor elke opleiding de beschrijving van de kennisbasis te vinden.

De generieke kennisbasis (GKB) beschrijft de kennisbasiseisen op pedagogisch-didactisch niveau. Het gaat hier specifiek om het beroepsgebonden deel, ook wel 'meesterschap' genoemd. De landelijk vastgestelde generieke kennisbasis is te vinden op de website <http://10voordeleraar.nl/kennisbases>. De generieke kennisbasis is grotendeels ingebed in de onderwijseenheden van de leerlijn onderwijskunde/drama/spreken voor de klas van alle lerarenopleidingen van ILS-HAN-HAN, een kleiner deel vindt plaats in de vakdidactische onderwijseenheden.

Programma¹⁵

In de communicatie over het werkplekieren speelt zowel de instituutsopleider als de SPD én het AB-team van de school een cruciale rol.

Vorbereiding werkplekieren

De instituutsopleider bereidt iedere student voor op het werkplekieren. De student ontwikkelt vóór de start van het werkplekieren in overleg met de instituutsopleider een concept-leerwerkplan. Pas wanneer dit concept door de instituutsopleider is goedgekeurd kan de student in gesprek treden met de school. Het AB-team op school heeft de bevoegdheid studenten zonder een goedgekeurd concept-leerwerkplan terug te sturen naar de instituutsopleider. (Dit geldt niet voor wpl3, omdat door omstandigheden het leerwerkplan pas eind juni wordt opgesteld.) De student stelt zo nodig de SPD en het AB-team op de hoogte van persoonlijke omstandigheden die van belang zijn om hem zo goed mogelijk te kunnen begeleiden.

Start werkplekieren

Zo snel mogelijk na de plaatsing neemt een student contact op met de school, in eerste instantie met de

---

¹⁵ NB: waar in onderstaande alinea's gesproken wordt van het AB-team, wordt bedoeld één van de leden van dit team.

stagecontactpersoon (dat is vaak de ABS) en daarna met de SPD. In nauwe samenwerking met de SPD past de student zijn concept-leerwerkplan aan en verwerkt het tot een definitieve versie. In de regel verzorgt het AB-team, veelal samen met de SPD's, een startbijeenkomst voor stagiairs op school.

Tijdens het werkplekleren

Het AB-team monitort alle stages op school; daartoe heeft het periodiek contact met elke SPD tijdens de periode van werkplekleren. Indien de stage niet verloopt zoals mag worden verondersteld, voeren de SPD en veelal het AB-team met de student een beoordelingsgesprek waarin (nieuwe) afspraken worden gemaakt. Indien daarna toch geen voortgang wordt geboekt door de student, kunnen de SPD en het AB-team besluiten de stage af te breken. De abi houdt de instituutsopleider op de hoogte; bij een voortijdige beëindiging van de stage meldt de abi dit aan Bureau Extern (dit kan via een mutatieformulier op de website).

Samenhang en niveaus

ILS-HAN beschouwt kennisontwikkeling (wervel 4) als een wezenlijk onderdeel van competentieontwikkeling (wervel 1). Competentieontwikkeling vindt altijd plaats binnen een specifieke context. Deze context is door ILS-HAN beschreven in vijf beroepstaken (wervel 2). Aan de hand van deze beroepstaken kunnen studenten zinvol aan hun competentieontwikkeling werken. De professionele standaard (wervel 3) geeft het niveau van het vereiste competente handelen aan, namelijk het hbo-niveau. Het onderwijs op ILS-HAN wordt vormgegeven rondom deze vier wervels. In de studiegidsen worden de onderwijseenheden waarin de student werkt aan zijn competentieontwikkeling en de bijbehorende toetsing beschreven.

ILS-HAN heeft de opleiding ingericht in drie fases: propedeusefase (1e jaar), hoofdfase (2^e en 3e jaar), eindfase (4e jaar). Deze fases leiden tot drie niveaus: aan het eind van de propedeuse is de student hoofdfasebekwaam, aan het eind van de hoofdfase is de student eindfasebekwaam (ook wel lio-bekwaam genoemd) en aan het eind van de eindfase is de student startbekwaam.

ILS-HAN realiseert een inhoudelijk samenhangend programma per opleiding, zowel over de jaren heen als ook binnen de perioden, met een opbouw in complexiteit. De opleiding bestaat uit een major en een minor. De minor is verdiepend of verbredend ten opzichte van het majorprogramma. Studenten zien en ervaren samenhang in het programma. De samenhang in het onderwijsprogramma is bepaald door de volgende principes¹⁶:

- competenties, geformuleerd in gedragsindicatoren op 3 niveaus;
- beroepstaken;
- structurele inbedding van het werkplekleren in de onderwijseenheden en het gebruik van leerwerktaken;
- integratie van vak en beroep.

In elke fase van de opleiding is het handelen in de beroepspraktijk de rode draad. De gedragsindicatoren van de competenties en de beroepstaken zijn uitgewerkt in drie niveaus op basis van drie kenmerken, te weten zelfstandigheid, complexiteit van de beroepspraktijk en volledigheid van handelen op 3 niveaus. In het begin van de opleiding is de beroepstaak betrekkelijk eenvoudig, de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de student betrekkelijk beperkt en volledigheid van handelen beperkt zich tot observeren en verwoorden. Aan het eind van de opleiding zijn de beroepstaken complex, de student wordt geacht zelfstandig en zelfverantwoordelijk te handelen en is verantwoordelijk voor het toepassen en evalueren. Door de competenties en de beroepstaken op drie niveaus te beschrijven, is per fase transparant aan welke competentieontwikkeling een student moet werken. De competentieontwikkeling van studenten vindt plaats binnen de beroepstaken op een specifiek niveau. Leervragen van studenten, leerwerktaken van de opleiding en van opleidingsscholen worden van feedback voorzien vanuit de beschrijving van de beroepstaken en de competenties op een specifiek niveau.

---

¹⁶ (2013) ILS-HAN, *De ruggengraat van de lerarenopleiding versie 2013-2014*

ILS-HAN het programma op de werkplek

In het curriculum op de werkplek zijn per fase van de opleiding accenten aangebracht¹⁷. Deze accenten, evenals de uitwerking van deze accenten, zijn besproken in verschillende overleggrems.

In 2010-2011 is gestart met het invoeren van het curriculum op de werkplek: gedurende het werkplekleren hebben eerstejaarsstudenten op opleidingsscholen onderwijs- en leeractiviteiten op de werkplek uitgevoerd, die door medewerkers van de lerarenopleiding en van de partnerscholen zijn ontwikkeld. In de daaropvolgende jaren is het curriculum verder uitgerold.

Propedeutische fase

Doel

Het doel van het Samen Opleiden in de propedeutische fase is dat een student op een aantal thema's van de generieke kennisbasis (onderwijskunde) leert de koppeling te maken tussen theorie en praktijk.

Organisatie onderwijs

Een studiejaar bij ILS-HAN kent 4 periodes. In het eerste jaar van de voltijdopleiding staat in alle periodes 'onderwijskunde' geprogrammeerd. In het eerste jaar zijn studenten 2 periodes actief met werkplekleren.

Schematisch overzicht propedeutische fase opleidingsscholen:

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Onderwijskunde op ILS-HAN	Werkplekleren 1 (= 8 weken) Onderwijskunde op locatie	Werkplekleren 1 (=8 weken) Onderwijskunde op locatie	Onderwijskunde op ILS-HAN

Alle eerstejaarsstudenten zijn 16 weken actief met werkplekleren. In deze 16 weken zijn studenten 1 dag per week op school aanwezig voor het werkplekleren. De studenten voeren o.a. een onderzoeksopdracht uit en werken aan de leerwerktaken Directe Instructie en Tutoring. Studenten zijn daarnaast in deze 16 weken ook minimaal één dagdeel op de locatie van de vo-partnerschool ten behoeve van onderwijs (en uitvoering van leeractiviteiten).

Onderwijsactiviteiten

In het onderwijs verzorgd op de locatie van de vo-partnerschool worden aan groepen van studenten leerarrangementen aangeboden over thema's van de generieke kennisbasis (onderwijskunde). Bij de onderwijsactiviteiten op ILS-HAN ligt het accent op de theoretische concepten. Op de werkplek worden onderwijsactiviteiten aangeboden die aansluiten bij (actuele) praktijksituaties van de scholen.

In het onderwijsprogramma van de eerstejaarsstudenten op de werkplek is een 'knip' tussen de eerste 8 weken en de tweede 8 weken. In de eerste 8 weken van het onderwijs op de werkplek wordt gewerkt met theoretische concepten waarmee een student kennis heeft gemaakt op de opleiding. De werkwijze in de eerste 8 weken op locatie is deductief: de student met kennis van theoretische concepten maakt kennis met uitwerkingen in de praktijk. In de laatste 8 weken van het onderwijs op locatie wordt gestart met een inductieve werkwijze. In deze weken leert een student op een aantal thema's kennismaken met verschillende praktische uitwerkingen die na afloop van het werkplekleren op het opleidingsinstituut een diepgaandere vertaling krijgen naar theoretische concepten.

<i>Thema's onderwijsleerarrangementen deel 1:</i> Communicatie in de klas Leren in 5 dimensies Lessen in orde Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding Psychologie en sociologie	<i>Thema's onderwijsleerarrangementen deel 2:</i> Communiceren in de praktijk: 'de rol van leraar willen/durven pakken'. Presenteren in de praktijk: 'van presenteren naar lesgeven op niveau 1' Directe instructie in de praktijk Digitale interactie in de praktijk Orde houden (als onderdeel van klassenmanagement)
---	--

¹⁷ (2014) ILS-HAN, Samen Opleiden: Het ILS-HAN model

WPL1-opleidingsteam

In de ontwikkeling van de leerarrangementen gericht op het Samen Opleiden in de propedeutische fase staan 'WPL1 Opleidingsteams' centraal. Het 'WPL1 Opleidingsteam' bestaat uit 4 docenten van de vo-partnerscholen en 2 instituutsdocenten van ILS-HAN. De docenten uit het vo worden verondersteld praktijkkennis te hebben en de instituutsdocent is expert in de theoretische kaders die in de opleiding gebruikt worden; het idee is dat in dit team samen-werking plaatsvindt ten behoeve van het ontwikkelen van leerarrangementen. Een WPL1-Opleidingsteam is verantwoordelijk voor een onderwijsprogramma voor alle eerstejaarsstudenten die het werkplekieren uitvoeren in de vo-partnerschool/scholen van de academische opleidingsschool. In de ontwikkeling van de leerarrangementen kunnen betekenisvolle, authentieke situaties op de werkplek ingezet worden. Uitdaging voor het 'WPL1 opleidingsteam' is om leerarrangementen te ontwikkelen waarin theorie en praktijk gekoppeld worden; de theorie om het praktijkleren te versterken en omgekeerd kan de praktijk het theoretisch leren versterken. We maken hierbij gebruik van 'ABCDtjes', waarbij vanuit een praktijkervaring gekeken wordt naar een leeropbrengst voor de student en gevraagd wordt naar theoretische kennis over dit onderwerp. Daarnaast kan in de leerarrangementen ook ruimte genomen worden voor actuele ontwikkelingen van de betreffende opleidingsschool. We bezoeken daarvoor o.a. verschillende locaties, observeren tijdens pauzes en praktijklessen, interviewen leerlingen en de zorgcoördinator,

Jaarlijks vindt een bijeenkomst plaats met de leden van alle 'WPL1 opleidingsteams'. In deze bijeenkomst is ruimte om informatie te delen, zowel van de opleidingen als van de scholen, het programma te bespreken, good-practices en knelpunten te delen en vervolgspraken te maken.

Hoofdfase

Doel

Het primaire doel van het Samen Opleiden in de hoofdfase is om studenten vakdidactisch adequaat te begeleiden op de werkplek. Een hieraan gekoppelde doelstelling is om de schoolpracticumdocent te equiperen met het doel dat deze de student vakdidactisch deskundig weet te begeleiden.

Organisatie onderwijs

Schematisch overzicht hoofdfase opleidingsscholen:

Jaar 2:

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Onderwijskunde	Onderwijskunde	Werkplekieren 2A + vakdidactiek + onderwijskunde	

Jaar 3:

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
vakdidactiek en onderwijskunde	Werkplekieren 2B + vakdidactiek + onderwijskunde	minor	

Onderwijsactiviteiten

Voorafgaande aan het werkplekieren in de hoofdfase volgt op de lerarenopleiding een voorbereidingstraject, bedoeld om het werkplekieren succesvol te laten verlopen. Het eindproduct van het voorbereidingstraject is een concept-leerwerkplan dat door de instituutsdocent is goedgekeurd. Deze conceptversie wordt besproken met de schoolpracticumdocent. De schoolpracticumdocent bespreekt met de student de mogelijke leeractiviteiten en de doelen die daarbij horen. De leerwerktaken die te vinden zijn op de leerwerktakenbank kunnen een grote rol spelen in deze gesprekken. Op basis van de gesprekken geeft de student inhoud aan het leerwerkplan waarbij leerwerktaken opgenomen worden die uitgevoerd gaan worden. Het door de SPD goedgekeurde leerwerkplan wordt door de student bij de instituutsdocent ingeleverd. Het leerwerkplan van de student, met daarin opgenomen de leerwerktaken, is vervolgens de basis bij de begeleiding tijdens het werkplekieren. Het bevat een beschrijving van de concrete doelen van de student en alle leerwerktaken waarmee hij deze doelen wil bereiken. Het leerwerkplan is een groeidocument: afhankelijk van de ontwikkelingen van de student of de mogelijkheden in de context kan het leerwerkplan bijgesteld worden. Wekelijks is er contact tussen de student en de werkplekbegeleider over de uitgevoerde en uit te voeren activiteiten.

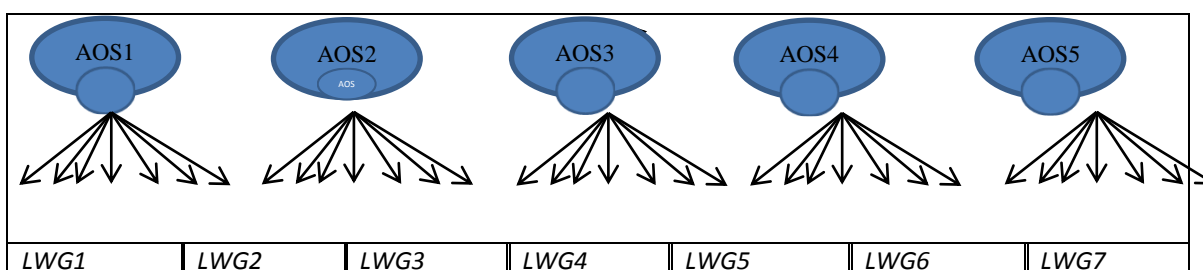

Leerwerkgroepen

In de afgelopen jaren is in leerwerkgroepen samengewerkt aan de ontwikkeling van 'leerwerktaken'. Voor verschillende vakken zijn leerwerkgroepen opgestart. In iedere leerwerkgroep is een vakdidacticus van ILS-HAN aanwezig en een aantal docenten uit het vo. In de regio Nijmegen en Arnhem bestaan leerwerkgroepen uit docenten van verschillende opleidingsscholen. De taak van iedere leerwerkgroep is om leerwerktaken te ontwikkelen, curriculaire ontwikkelingen van ILS-HAN te bespreken en innovaties te delen. Leerwerktaken¹⁸ zijn authentieke en unieke onderwijsleerarrangementen die door een student individueel uitgevoerd kunnen worden teneinde de vastgestelde competenties te ontwikkelen. Naast deze ontwikkeltaak in de leerwerkgroep kan een lid van een vo-partnerschool ook een rol spelen in de communicatie/professionalisering naar schoolpracticumdocenten in de eigen organisatie. Jaarlijks vinden er 2 bijeenkomsten plaats met de leden van alle leerwerkgroepen voor kennisdeling, professionalisering en het maken van afspraken. De leerwerktaken, ontwikkeld in de leerwerkgroepen, zijn te vinden op de website van Bureau Extern (www.bureau-extern.nl).

Leerwerktaken worden ontwikkeld in leerwerkgroepen. In iedere leerwerkgroep is een vakdidacticus van ILS-HAN aanwezig en docenten van de vo-partnerscholen. Dit betekent dat leerwerktaken opleidingsschool overstijgend worden ontwikkeld.

Schematisch overzicht van de ontwikkeling van leerwerktaken

AOS: Academische Opleidingsschool
LWG: Leerwerkgroep

Eindfase

Doel

Het doel van Samen Opleiden in de eindfase is om studenten gezamenlijk op te leiden naar startbekwaamheid. ILS-HAN en de vo-partnerschool begeleiden de student bij het afstudeeronderzoek. Tevens worden thema's van de generieke kennisbasis op de werkplek uitgewerkt in leer(werk)taken, begeleiding van deze leer(werk)taken vindt plaats op de werkplek.

Op de werkplek vinden daarnaast themagerichte workshops en intervisie plaats ter professionalisering van de studenten, veelal gezamenlijk met de startende docenten. (Zie bijlage XXX overzicht workshops scholen.

Organisatie onderwijs

Schematisch overzicht eindfase opleidingsscholen:

Jaar 4:

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Workshops onderzoek			
Themagerichte workshops en intervisie op de school			

Onderwijsactiviteiten

¹⁸ (2014) Commissie Werkpleklers, *Stagekaart WPL 2A, 2014-2015* en *Stagekaart WPL2B, 2014-2015*

In het vierde jaar maakt een student een afstudeerwerkstuk waarin hij laat zien dat hij een praktijkgericht onderzoek op de werkplek kan uitvoeren. Gedurende het vierde jaar worden workshops verzorgd in de vo-partnerscholen door onderzoeksdocenten uit het vo. In de begeleiding van het afstudeeronderzoek is een begeleider van de vo-school én een begeleider van het ILS betrokken. In het traject van het afstudeeronderzoek worden naast summatieve beoordelingen ook formatieve beoordelingen gegeven. In dit laatste geval staat het geven van feedforward centraal. Een student kan pas starten of doorgaan met het uitvoeren van onderzoeksactiviteiten als bij de formatieve beoordelingsmomenten is vastgesteld dat hij in staat is zelfstandig een kwalitatief voldoende praktijkgericht onderzoek uit te voeren¹⁹. (Toevoegen go – no/go's 2014-2015)

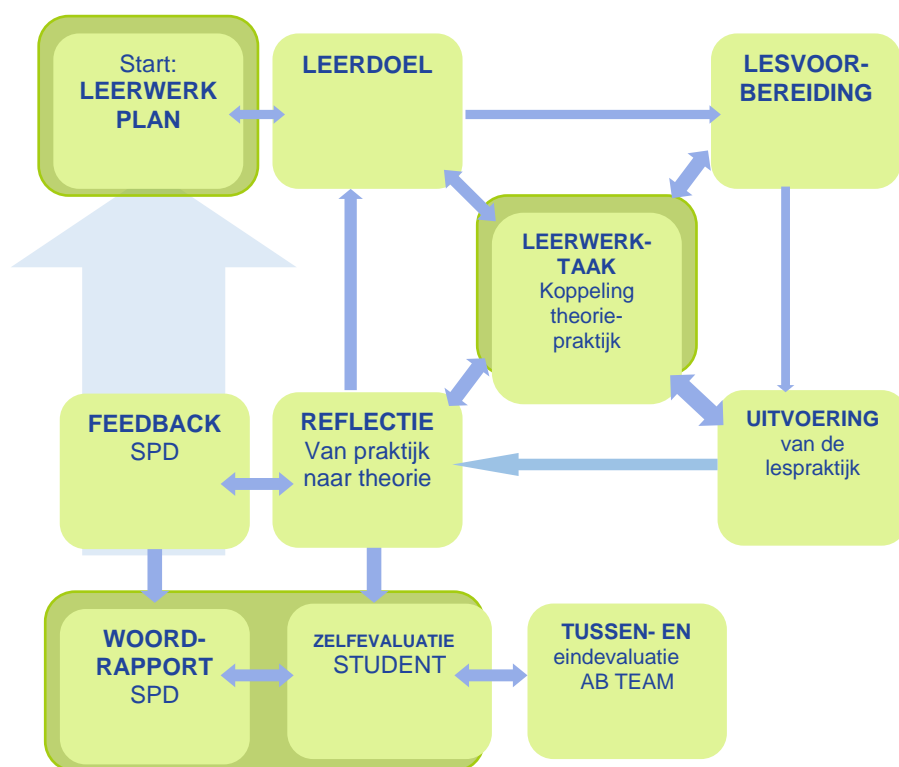
In de beoordeling wordt gestreefd naar een navolgbare en herleidbare beoordeling die zich kenmerkt door transparantie en onafhankelijkheid.

In de oriëntatie op de school waar de eindstage wordt uitgevoerd kan het onderzoeksprofiel van de school onderdeel zijn. De onderzoeksprofielen van de academische opleidingsscholen kunnen geraadpleegd worden op de website van Bureau Extern (www.bureau-extern.nl).

Via leer(werk)taken en overige opdrachten werken studenten aan leerdoelen uit hun leerwerkplan/stageplan. Het werken met weekreflecties en doelen lijkt in de praktijk te voldoen. De weekreflecties spelen steeds meer een rol bij de onderbouwing van de leerdoelen. De weekreflecties zouden daarmee een effectief middel kunnen zijn om de leerdoelen beter te onderbouwen. In de weekreflecties worden doelen steeds aangepast. Dit nogmaals opschrijven in het leerwerkplan lijkt overbodig.

Het onderwerp van het onderzoek van de student draagt bij uitstek bij aan het individuele traject, want is een middel om aan de eigen leervraag te werken. Op de scholen krijgen de studenten voldoende ruimte om aan de eigen leerdoelen te werken.

In schooljaar 2014-2015 is onderstaande routeplanner ontwikkeld, die weergeeft hoe de individuele leerroute is uitgewerkt binnen het werkplekleren.

¹⁹ (2014) HAN Faculteit Educatie, *Kaders voor de ontwikkeling van een leerlijn onderzoek*.

Onderzoeksgroepen

In iedere academische opleidingsschool zijn onderzoeksdocenten aanwezig. Deze spelen een belangrijke rol in de voorbereiding en uitvoering van de workshops in semester 1. Ook in de begeleiding en beoordeling van de afstudeerwerkstukken van studenten spelen de onderzoeksdocenten van de vo-partnerscholen een cruciale rol. Momenten van intervisie/ondersteuning in een afzonderlijke vo-school van een academische opleidingsschool of in het team van onderzoeksdocenten van een academische opleidingsschool zijn wezenlijk om intersubjectiviteit te waarborgen.

In studiejaar 2014-2015 wordt gestart met de begeleiding van de studenten bij het invullen van de leeractiviteiten van leerjaar 4. Met studenten wordt gekeken naar het aanbod van workshops binnen de school als basis voor het kiezen en uitwerken van hun leeractiviteiten.

5.2 Curriculum Radboud Docenten Academie

De Radboud Docenten Academie heeft een duidelijk beeld voor ogen van het type docent dat zij wil opleiden: *een (zelf)kritische docent die leerlingen weet te motiveren en actief laat leren binnen het schoolvak, en die daarbij gebruik maakt van wetenschappelijk onderzoek*. Deze academisch opgeleide docent onderscheidt zich door een (zelf)kritische, onderzoekende en continu op verbetering gerichte houding. Bovendien bezit deze docent de vaardigheid om, uitgaande van de behoeften van de leerling, educatief te ontwerpen en wetenschappelijk onderlegd te reflecteren op de voorbereiding en de uitvoering van het eigen onderwijs. Tot slot is de docentenacademie van mening dat een academisch geschoolde docent in staat moet zijn om samen te werken met collega's, niet alleen in de dagelijkse uitvoering van het werk maar ook in de sturing en vormgeving van het eigen leerproces. We willen docenten opleiden die collega's om hulp vragen en hulp bieden, en die anderen betrekken bij de initiatieven die ze nemen binnen de school.

Radboud Docenten Academie: visie en didactisch concept: competentiegericht opleiden

Studenten leren aan de Radboud Docenten Academie om hun eigen schoolpraktijk te zien en te begrijpen door de bril van de relevante wetenschapsgebieden en om binnen een wetenschappelijke aanpak nieuwe impulsen aan die praktijk toe te voegen en te evalueren. Binnen de master worden de schoolpraktijk en de (wetenschappelijke) theorie daarom voortdurend op elkaar afgestemd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van 'competentiegericht opleiden', met andere woorden: de opleiding is niet enkel gericht op het verwerven van kennis, maar in samenhang daarmee ook van vaardigheden, houding en gedrag (handelen van een docent in pedagogische en didactische zin).

Het is daarbij niet de bedoeling dat theorie het exclusieve domein is van de universiteit en praktijk enkel op de opleidingsscholen aan bod komt. In het onderwijs op de docentenacademie wordt voortdurend de verbinding gelegd met concrete praktijkproblemen, en andersom is er op de opleidingsscholen ook ruimte voor theoretische verdieping. Zo wordt voor studenten duidelijk dat theorie en praktijk geen gescheiden werelden zijn.

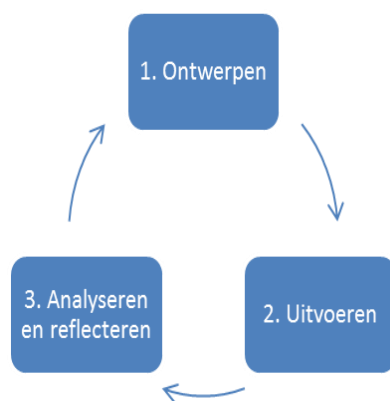
De (zelf)kritische en op ontwikkeling gerichte houding wordt in de opleidingen gestimuleerd door studenten mede-eigenaar te maken van hun eigen leerproces. Dat houdt in dat ze zich bewust zijn van de keuzes die ze in dat leerproces (moeten) maken en in toenemende mate zichzelf aansturen. Ze krijgen daartoe in hun opleiding theorie, handvatten en instrumenten aangereikt, die ze zelf in overleg met hun begeleiders kunnen inzetten om gericht te werken aan hun eigen ontwikkeling in de richting van de einkwalificaties. Bovendien zijn studenten medeverantwoordelijk voor het leerproces van medestudenten. Van opleiders wordt dan ook verwacht dat ze oog hebben voor de verschillen tussen studenten en dat ze studenten de ruimte geven om – individueel of als groep – actief eigen keuzes te maken in hun leerproces.

De academie verwacht van studenten dat ze verschillende perspectieven betrekken in hun leerproces. Studenten dienen zelf dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende leerlijnen en tussen theorie en praktijk, en die verschillende perspectieven uiteindelijk met elkaar te integreren zodat ze op basis hiervan een eigen visie op het docentschap ontwikkelen. Dit komt tot uiting in een systeem van toetsing en beoordeling met geïntegreerde opdrachten, waarin studenten kennis en vaardigheden uit de diverse onderdelen van het curriculum aan elkaar verbinden.

De academie wil studenten niet alleen stimuleren om zelf een kritische houding te ontwikkelen, maar ze wil ook dat studenten deze kritische houding samen met de academisch gefundeerde vakinhoud overdragen op hun leerlingen. Dat houdt in dat studenten leren om het actief en kritisch leren denken van leerlingen te bevorderen. De focus van studenten verschuift in de loop van de educatieve master dan ook van 'leren lesgeven' naar 'leren om het leren van de (individuele) leerling te bevorderen'. De docentenacademie heeft hierbij specifieke aandacht voor het schoolvakspecifieke leren en denken van de leerling.

Uit bovenstaande visie volgt het uitgangspunt dat studenten gedurende hun opleiding voortdurend de volgende cyclus doorlopen, gericht op continue verbetering van hun onderwijs:

1. (wetenschappelijk verantwoord) ontwerpen van onderwijs
2. (professioneel) uitvoeren van onderwijs
3. (wetenschappelijk verantwoord) analyseren en reflecteren op het gegeven onderwijs

Drie rollen

De docentenacademie heeft de zeven SBL-competenties vertaald naar drie rollen die kenmerkend zijn voor het beroep van docent, en die volgens de academie aan elkaar evenwaardig zijn:

- De eerste rol is die van de **pedagoog**: werken met leerlingen vereist een kennisbasis met betrekking tot de ontwikkeling van jonge mensen in het algemeen en leerprocessen in het bijzonder. Tot de rol van pedagoog behoort bovendien een breed repertoire aan algemeen-didactische en pedagogische vaardigheden.
- Ten tweede is er de rol van de **professional**. Een professionele universitair opgeleide docent is in staat om actief zijn of haar eigen ontwikkeling te sturen en om op basis van onderzoeksresultaten de (eigen) onderwijspraktijk in de school voortdurend te verbeteren. Bovendien werkt deze docent op een constructieve manier samen met leerlingen, collega's en andere betrokkenen binnen en buiten de school. Doordat de rol van de professional gericht is op de zelfstandige, onderzoekende en samenwerkende houding van studenten vormt deze rol een rode draad die door de andere twee rollen heen loopt en alle drie de rollen aan elkaar verbindt.
- De derde rol is die van de **vakdidactisch specialist**: een academicus die de vertaalslag weet te maken van wetenschappelijk gefundeerde schoolvakinhoud naar het vakspecifieke leren en denken van de

(bovenbouw)leerling. Deze docent beschikt over een degelijke vakinhoudelijke basis en houdt deze actueel door de ontwikkelingen in het vak te volgen.

Programma educatieve master

Het programma van de educatieve master ziet er schematisch als volgt uit.

	1. de rol van pedagoog: <i>Lijn Algemene didactiek</i>	2. de rol van professional: <i>Lijn Professionele Persoonlijke Ontwikkeling</i>	3. de rol van vakdidactisch specialist <i>Lijn Vakdidactiek</i>
1ste helft master	Startweek: kennismaking met de drie rollen, met de opleiding, met elkaar en met de stageschool		
	Hoor- en werkcolleges rond de thema's: <ul style="list-style-type: none"> • De leerling • De docent • Leren en instructie • Interactie en klassenmanagement 	<ul style="list-style-type: none"> • Training Persoonlijk Leiderschap van de Docent • Workshop en begeleiding Professioneel Spreken • Collegereeks Professioneel Persoonlijk Leren (PPL) 	Collegereeks over de vakspecifieke didactiek horend bij het gekozen schoolvak, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Wetenschappelijke discipline vs. schoolvak • Lessen voorbereiden • Doelen, leeractiviteiten en toetsen
	⇕	⇕	⇕
	Begeleide stage: observatie, oriëntatie, minimaal 50 eigen lessen + overige activiteiten op school, waaronder individuele begeleiding, themabijeenkomsten en intervisie		
Geïntegreerde tentamens: Lessenreeks (5 EC), Zelfevaluatie 1 (10 EC) en Begeleide Stage (15 EC)			
2de helft master	Middenweek: opstart Zelfstandige stage en Ontwerp en Onderzoek vanuit de drie lijnen		
	Hoor- en werkcolleges rond de thema's: <ul style="list-style-type: none"> • Docent • Leerling • Leren en instructie • Interactie en klassenmanagement • Verdiepingsthema naar keuze 	<ul style="list-style-type: none"> • Collegereeks Professioneel Persoonlijk Leren (PPL) • Werkcolleges Ontwerp en Onderzoek 	Collegereeks over de vakspecifieke didactiek horend bij het gekozen schoolvak, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Vakspecifiek leren en denken • Educatief ontwerpen
	⇕	⇕	⇕
	Zelfstandige stage: minimaal 150 eigen lessen + overige activiteiten op school, waaronder individuele begeleiding, themabijeenkomsten en intervisie		
Geïntegreerde tentamens: Ontwerp en Onderzoek (10 EC), Zelfevaluatie 2 (5 EC) en Zelfstandige Stage (15 EC)			

Het onderwijs dat studenten op de docentenacademie krijgen binnen de lijnen *Algemene Didactiek* en *Professionele Persoonlijke Ontwikkeling* is voor de 18 masteropleidingen vergelijkbaar. De derde lijn,

Vakdidactiek, wordt vakspecifiek ingevuld. Met andere woorden: het cursorisch onderwijs binnen de masteropleidingen is voor twee derde generiek en voor een derde vakspecifiek. De themabijeenkomsten tijdens de stage zijn praktijkgericht, en behandelen thema's als klassenmanagement en oudergesprekken. De mate waarin gezamenlijke intervisie en thema-bijeenkomsten plaatsvinden tijdens de stage kan verschillen per AOS

Masterprogramma voltijd

De educatieve masteropleiding neemt bij een voltijd traject een volledig jaar in beslag, dat wordt opgesplitst in twee opleidingshelften.²⁰ Afhankelijk van het startmoment loopt het opleidingsjaar van 1 september tot en met 31 augustus of van 1 februari tot en met 31 januari. De mogelijkheid om in februari te starten wordt enkel voor vijf grote schoolvakken geboden: Nederlands, Engels, Biologie, Maatschappijleer en Geschiedenis. De keuze om juist voor deze vakken een tweede startmoment aan te bieden is in het verleden gemaakt op basis van studentenaantallen.

Voor studenten van de faculteit Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica (FNWI) is het bovendien mogelijk om het programma van de educatieve master te volgen als onderdeel van een tweejarige masteropleiding, waarbij de helft uit vakinhoud bestaat en de andere helft uit het educatieve gedeelte.

Het onderwijs op de academie wordt op vaste opleidingsdagen (de hele maandag en soms de vrijdagmiddag) aangeboden. De rest van de week zijn de studenten op de stageschool, waar ze functioneren in de dagelijkse onderwijspraktijk. Binnen de stage geven studenten hun individuele leerproces vorm in overleg met hun opleider(s), waarbij ze worden ondersteund door opdrachten vanuit de docentenacademie.

Masterprogramma deeltijd

Studenten die de opleiding in deeltijd volgen, hebben een aantal mogelijkheden om het reguliere programma te spreiden over twee jaar. In alle gevallen spreiden studenten zowel de Begeleide stage als de Zelfstandige stage uit over een langere periode (maximaal een jaar per stageperiode), waarbij ze in totaal hetzelfde aantal lessen geven als een voltijdstudent. Bij het begin van de opleiding maakt de opleidingscoördinator concrete afspraken met de deeltijdstudenten over het te volgen traject.

In het curriculum wordt gestreefd naar een goede balans tussen theorie en praktijk. De leerbehoeften van studenten hebben vaak in eerste instantie te maken met de nieuwe en spannende beroepspraktijk. Tegelijkertijd krijgen ze te maken met een opleiding die vaak weinig overeenkomsten vertoont met de vooropleiding die ze hebben genoten. Om studenten goed op de spanning tussen theorie en praktijk voor te bereiden wordt op sommige momenten in de opleiding intensiever onderwijs op de docentenacademie aangeboden dan op andere momenten. Dit is vooral het geval tijdens twee intensieve onderwijsweken: de startweek aan het begin van de opleiding en de middenweek aan het begin van de tweede helft. In deze weken wordt vier dagen onderwijs op de academie aangeboden, en gaan studenten één dag naar hun (nieuwe) stageschool.

Summatieve tentamens

De student legt gedurende de master zes summatieve tentamens af en kan daarmee in totaal 60 studiepunten verdienen. Deze tentamens zijn geïntegreerd, dat wil zeggen: studenten leveren prestaties waarin ze kennis, vaardigheden en attitudes uit de verschillende leerlijnen aan elkaar verbinden. Voor het eindwerkstuk, Ontwerp en Onderzoek, maken studenten een educatief ontwerp inclusief verantwoording, dat ze uitvoeren op de stageschool. Tijdens de uitvoering voeren ze een praktijkgericht onderzoek uit naar (een aspect van) dit ontwerp.

---

²⁰ We spreken liever van opleidingshelften dan van semesters, omdat de term 'eerste semester' verwarring oplevert voor studenten die in februari starten (en dus eigenlijk in het tweede semester van het collegejaar beginnen). Bovendien is de term opleidingshelft zowel voor voltijd- als voor deeltijdstudenten bruikbaar.

Formatieve opdrachten

Naast deze tentamens voert de student tijdens de opleiding formatieve opdrachten uit die gericht zijn op ontwikkeling en waarop hij feedback krijgt van de docenten. Hiertoe behoren onder meer leerwerktaken die ontwikkeld zijn binnen de Academische Opleidingsscholen. De SPD monitort deze leerwerktaken en voorziet de student van feedback. Deze opdrachten vormen een belangrijke basis en oefening voor de studenten om in de tentamens verkregen kennis en vaardigheden te demonstreren, de eigen ontwikkeling zichtbaar te maken en op beide te reflecteren.

Minorprogramma

Naast de educatieve master die opleidt tot een eerstegraads bevoegdheid, biedt de Radboud Docenten Academie voor dertien schoolvakken een educatieve minor van 30 EC aan, die in combinatie met een specifiek bachelordiploma leidt tot een beperkte tweedegraads bevoegdheid voor een bepaald schoolvak. Deze beperkte bevoegdheid geeft recht om les te geven in de onderbouw van havo, vwo en vmbo-t. De educatieve minoren worden alleen in voltijd aangeboden.

De educatieve minor is bedoeld om studenten al tijdens de bachelorfase in contact te brengen met het geven van onderwijs en hen snel als leraar in te kunnen zetten. Daarbij is het doel om ook studenten die nog niet zeker zijn van hun uiteindelijke beroepskeuze voor het beroep van docent te interesseren. Daarnaast is het een beleidsmatig doel van de minor om meer academici eerder voor de klas te krijgen. Uiteindelijk moet dit bijdragen aan een hogere instroom in de educatieve masteropleidingen, zodat meer academici worden opgeleid tot eerstegraadsdocent om vervolgens in de bovenbouw van havo en vwo aan de slag kunnen.

Ook in de minor wordt er gewerkt met drie rollen en drie onderwijslijnen. Het programma van de educatieve minor komt in grote lijnen overeen met de eerste helft van de educatieve master, hoewel er enkele verschillen zijn. Zo ligt bij het praktijkgedeelte het accent op het tweedegraadsgebied (onderbouw havo, vwo en vmbo-t). Ook krijgen minorstudenten meer tussentijdse feedback en kennen ze een ander tentamenprogramma dan de masterstudenten. Studenten die de educatieve minor met goed gevolg hebben afgerond, kunnen na het afronden van hun wetenschappelijke vooropleiding instromen in de tweede helft van de educatieve master.

de rol van pedagoog: <i>Lijn Algemene didactiek</i>	de rol van professional: <i>Lijn Professionele Persoonlijke Ontwikkeling</i>	de rol van vakdidactisch specialist: <i>Lijn Vakdidactiek</i>
Startweek: kennismaking met de drie rollen, met de opleiding, met elkaar en met de stageschool		
Hoor- en werkcolleges rond de thema's: <ul style="list-style-type: none"> • De leerling • De docent • Leren en instructie • Interactie en klassenmanagement	<ul style="list-style-type: none"> • Training Persoonlijk Leiderschap van de Docent • Workshop en begeleiding Professioneel Spreken • Collegereeks Professioneel Persoonlijk Leren (PPL)	Collegereeks over de vakspecifieke didactiek horend bij het gekozen schoolvak, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Wetenschappelijke discipline vs. schoolvak • Lessen voorbereiden • Doelen, leeractiviteiten en toetsen
		
Stage: observatie, oriëntatie, minimaal 60 eigen lessen + overige activiteiten op school		
Geïntegreerde tentamens: Lessenreeks (5 EC), Zelfevaluatie a (5EC), Zelfevaluatie b (5 EC), Stage a (7 EC) en Stage b (8 EC)		

Samenhang curriculum

De cyclische benadering van het onderwijs zoals op pagina 19 geschetst, namelijk: 1. ontwerpen van onderwijs; 2. uitvoeren en 3. analyseren en reflecteren op het gegeven onderwijs, komt tot uiting in de geïntegreerde tentamens en opdrachten, die bestaan uit authentieke en integrale beroepstaken. Zo bereiden studenten in de eerste opleidingshelft voor het tentamen Lessenreeks (5EC) bijvoorbeeld een lessenreeks voor, die ze verantwoorden aan de hand van de literatuur en vervolgens uitvoeren op school. Na afloop analyseren ze de uitvoering en reflecteren ze hierop, wat weer leidt tot suggesties ter verbetering. Vrijwel alle opdrachten en tentamens leggen op deze manier een verbinding tussen theorie en praktijk. Ook wordt in de opleiding structureel teruggeblikt en vooruitgekeken.

De opdrachten en tentamens vormen op deze manier een gezamenlijke focus voor de begeleiding zowel vanuit school als vanuit de docentenacademie. Alle formatieve taken en opdrachten, zowel op de lerarenopleiding als op de scholen, worden zoveel mogelijk vormgegeven ter ondersteuning van het uiteindelijk goed uit kunnen voeren van de tentamens door de student. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen schoolopleiders en opleiders van de docentenacademie.

Eigen leerroute van de student

Iedere student wordt individueel begeleid door een begeleidingsteam op school. De eerstegraads vakbegeleider, de SPD, is hierin de meest directe begeleider. Op school maakt de student specifieke afspraken over de invulling van het leertraject. Ook op de docentenacademie is er voortdurend aandacht voor de eigen leerdoelen en leervragen van de student. De verankering van het individuele traject van de student in het programma vindt voor een belangrijk deel plaats door de geïntegreerde tentamens en de voorbereiding daarop, zoals hierboven beschreven. Een ander belangrijk instrument in de vormgeving van het individuele opleidingstraject van de student is het stageplan, dat het karakter heeft van een groeidocument. Op basis van feedback en beoordelingen wordt het persoonlijk stageplan van de student voortdurend bijgesteld.

De opleiding bevat ook een aantal keuze-onderdelen. Zo kunnen studenten binnen de lijn Algemene Didactiek kiezen uit een aantal verdiepingsthema's, waarin wetenschappelijke verdieping op onderwijskundige en didactische thema's wordt aangeboden. Ook krijgen de studenten vaardigheidstraining aangeboden: een training Persoonlijk Leiderschap en een vaardigheidstraining, te kiezen uit een aantal Bij het eindwerkstuk (Ontwerp en Onderzoek, 10 EC) worden studenten individueel begeleid door twee opleiders van de docentenacademie: hun vakdidacticus en een onderzoeker die de colleges Ontwerp en Onderzoek verzorgt. Studenten die stage lopen op een Academische Opleidingsschool krijgen daarnaast ook onderzoeksbegeleiding op school. De eigen leervragen, en het eigen handelen van de student in de klas staan hierbij centraal.

5.3 Instroomkwalificaties en instroomafspraken

Werving en plaatsing van studenten

De werving van studenten voor de Academische Opleidingsschool is zorgvuldig en transparant. Werving van stageplaatsen gebeurt door Bureau Routing, het interne wervingsbureau van De AOS. Plaatsing van studenten gebeurt door het Bureau Extern in nauw overleg met Bureau Routing. Voor deelname aan een opleidingsschool gelden voor studenten geen andere of aanvullende voorwaarden dan die gesteld worden voor deelname aan de eerste- of tweedegraads lerarenopleiding en de voortgangseisen van deze opleidingen. Alle studenten van de lerarenopleidingen zijn dus in principe toelaatbaar. Beide lerarenopleidingen binnen het partnerschap geven expliciet aan dat zij studenten bij voorkeur plaatsen op opleidingsscholen en alleen indien dat niet lukt qua beschikbare stageplaatsen, op samenwerkingscholen en ten slotte op niet-opleidingsscholen.

ILS-HAN

De afstemming tussen de instroomkwalificaties van de studenten en het te volgen programma is transparant. Vrijstellingen worden verleend via de Examencommissies van de lerarenopleidingen. De toelating tot de lerarenopleiding, en in het verlengde daarvan de afstemming tussen instroom en het te volgen programma ligt formeel bij het opleidingsinstituut en wordt ook door de lerarenopleiding

uitgevoerd. Studenten kunnen instromen bij de lerarenopleidingen als zij voldoen aan de wettelijke toelatingseisen zoals jaarlijks gepubliceerd in het Staatsblad. Voor studenten die op basis van kwalificaties en/of werkervaring vrijstelling willen aanvragen, heeft de examencommissies onderleggers ontwikkeld om zo transparant en uniform mogelijk te handelen. Deze onderleggers zijn op te vragen bij de examencommissie ILS.

Op het niveau van de partnerscholen wordt wel overleg gevoerd over te verwachten ontwikkelingen in de instroom en daarop mogelijke of vereiste aanpassingen

Radboud Docenten Academie

De toelatings- en examencommissie (kortweg examencommissie) van de Radboud Docenten Academie beslist over toelating van studenten tot de opleiding. Om toegelaten te kunnen worden tot de reguliere educatieve masteropleidingen moet een student in alle gevallen de vakmaster hebben afgerond voor de startdatum van de educatieve master. Op basis van landelijke afspraken gaat de examencommissie na of studenten voldoende aan het schoolvak gerelateerde vakinhoud hebben gehad in hun universitaire vooropleiding.²¹

Voor studenten die hun baan in het voortgezet onderwijs willen inzetten als stageplaats, geldt een aanvullende toelatingseis in verband met het aantal lesuren dat een student heeft en het niveau van de klassen waaraan deze uren worden gegeven (onderbouw/bovenbouw, havo/vwo/vmbo etc.). Daarbij wordt uitgegaan van het aantal lesuren dat een reguliere student in de stage minimaal dient te geven, maar er wordt ook een maximum aan gesteld om overbelasting te voorkomen.

Een aantal groepen studenten kunnen aanspraak maken op een standaardvrijstelling van 30 EC, waardoor zij nog enkel de tweede helft van de opleiding dienen te volgen, op voorwaarde dat ze aan de overige toelatingseisen voldoen. Het betreft studenten die in het bezit zijn van:

- a. een tweedegraads bevoegdheid in hetzelfde schoolvak;
- b. en/of een getuigschrift van de educatieve minor, gevolgd voor hetzelfde schoolvak.
- c. en/of een eerstegraads bevoegdheid in een ander schoolvak;
- d. en/of een promotie in hetzelfde schoolvak en een getuigschrift van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO)

De toelatingseisen en de verschillende daaraan gekoppelde trajecten van de eerstegraads lerarenopleiding worden beschreven in de Onderwijs en Examenregeling.

---

²¹ (2007) VSNU-ICL (Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen). *Vakinhoudelijk masterniveau. Visie van de ULO's op het academisch gehalte van eerstegraads leraren*. Den Haag: VSNU

6. Studiebegeleiding en helderheid over verdeling taken en rollen

De Academische Opleidingsschool kent een sterke begeleidingsinfrastructuur, waarin de taken en rollen van begeleiders zijn vastgelegd. Hierbij gaat het om de:

1. De schoolpracticumdocent ²²(SPD) voor de directe begeleiding van de student. De SPD is veelal een docent die werkzaam is in het vakgebied waarvoor een student wordt opgeleid. De SPD heeft zicht op de ontwikkeling van leerlingen, van (aanstaande) leraren en van zichzelf.
2. De onderzoeksbegeleider voor het begeleiden van het onderzoek.
3. Het AB-team: een team verantwoordelijk voor de algemene begeleiding. Dit team bestaat uit de algemeen begeleider van de school (ABS), en de algemeen begeleider van het instituut (ABI). Deze medewerkers zijn ieder enkele dagdelen in de week vrijgesteld en op de opleidingsschool werkzaam. Het AB-team is verantwoordelijk voor het proces van begeleiden en beoordelen van het werkplekklaren van alle studenten op de opleidingsschool. Het AB-team levert een bijdrage aan het opleidingsbeleid en de begeleidingsinfrastructuur op de opleidingsschool en ondersteunt de schoolpracticumdocent (SPD) bij het beoordelen en begeleiden van de student. Het AB-team is daarmee verantwoordelijk voor de aansturing, begeleiding en beoordeling van alle studenten in de opleidingsschool en de communicatie over de studenten naar enerzijds de schoolorganisatie en anderzijds de beide lerarenopleidingen.

Elke Alliantie/Notre Dame-school hanteert een protocol van “begeleiding en beoordeling”. In de stagedraaiboeken van de afzonderlijke scholen is uitgewerkt wie verantwoordelijk is voor welk deel van de begeleiding en beoordeling, hoe die georganiseerd is en wanneer die plaatsvindt. Studenten ontvangen bij aanvang van de stage informatie over de school en de begeleiding op die school. De Beleidsgroep Personeel heeft bij de invoering van de Functiemix in 2010²³ de ABS-taak, de SPD-taak en de onderzoekscomponent in de docentfunctie expliciet opgenomen.

Er bestaat helderheid over de begeleiding en beoordeling van LIO-onderzoek. Beide opleidingen hebben helderheid gegeven wat betreft de studielast, de periode waarin het onderzoek plaatsvindt, de inhoudelijke typering van het onderzoek, de relatie tussen de persoonlijke ontwikkeling van de student en de schoolontwikkeling, de communicatie van onderzoek in de opleidingsschool, de begeleiding en ondersteuning vanuit de lerarenopleiding, de verwachtingen van de lerarenopleidingen naar de onderzoeksbegeleiders op de scholen, de voorkennis van de studenten m.b.t. onderzoek en de beoordelingscriteria. Docenten die LIO's begeleiden bij hun onderzoek worden geschoold door het instituut en onderzoeksgroepen op scholen worden begeleid door een instituutsbegeleider.

Voor studenten en docenten die onderzoek doen worden elk jaar uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd door de Expertisegroep Onderzoek, waarbij steeds thema wordt uitgewerkt, zoals het formuleren van een goede vraagstelling, het verbreden van onderzoek in de school, onderzoekend handelen, kwaliteit van onderzoek, of het schrijven van een onderzoeksartikel.

ILS-HAN

Studieloopbaanbegeleiding wordt verzorgd door deskundige studieloopbaanbegeleiders (slb'ers) en is bij ILS-HAN een geïntegreerd onderdeel van de opleiding. Het loopt als een rode draad door de studie jaren. Het doel van studieloopbaanbegeleiding is om een student te begeleiden op twee niveaus:

- begeleiding bij de verwerving van competenties en
- begeleiding bij de studievoortgang, -aanpak en -planning.

---

²² (2009) Het competentieprofiel van de SPD, ILS Nijmegen;

(2010) Handleiding SPD rubrics, Expertisegroep Opleiden Alliantie VO & Notre Dame.

²³ (2010) Nota Carrièreperspectief voor Alliantiedocenten: Beleidskader voor de invoering van de functiemix bij de Alliantie Voortgezet Onderwijs.

Daarnaast is de studieloopbaanbegeleiding gericht op de signalering van deficiënties en/of noodzaak van psychosociale begeleiding en/of verwijzing. De studieloopbaanbegeleiding richt zich op de volgende vragen:

Propedeusefase	Wil ik leraar worden?
Hoofdphase	Hoe wil ik mijn docentschap invullen?
Eindfase	Wie ben ik als leraar?

De studieloopbaanbegeleider is gericht op het, samen met de student, bewaken van de studievoortgang door het monitoren van de competentieontwikkeling. De SLB'er begeleidt de student bij:

- de ontwikkeling van het leren (leerproces);
- het maken van de juiste studiekeuzes (onder andere minorenkeuze) en studieplanning;
- het koppelen van het juiste onderwijsaanbod aan de vraag van de student;
- het stimuleren van de omslag naar zelfgestuurde competentieverwerving en
- het adviseren over deelname aan de summatieve competentiebeoordelingen (hoe en wanneer).

In het eerste jaar van de studie vormt de oriëntatie op het beroep en de gevraagde beroepscompetenties een belangrijk onderdeel van de studieloopbaanbegeleiding in verband met de oriënterende en selecterende functie van de propedeuse. Het accent binnen studieloopbaanbegeleiding verschuift tijdens de studie van informatief en groepsgericht in het eerste jaar, naar individuele begeleiding in de laatste jaren van de studie.

Radboud Docenten Academie

Alle stagebegeleiders en studenten krijgen aan het begin van de opleiding een document 'stagewijzer' waarin afspraken en procedures rond de stage zijn vastgelegd, zoals de kaders voor het aantal lessen en het type klassen waarin een student les dient te geven, de omvang en inhoud van de begeleidingstijd en de afspraken rond formatieve en summatieve beoordelingsmomenten. Ook ontvangen zij de tentamenhandleiding waarin alle eisen in verband met de toetsing en beoordeling zijn vastgelegd.

Jaarlijks worden alle begeleiders van master- en minorstudenten uitgenodigd voor een bijeenkomst op de docentenacademie, met als doel om het 'samen opleiden' te bevorderen. Tijdens deze bijeenkomsten staat onder meer een toelichting op (vernieuwingen in) het curriculum van studenten op het programma, en worden er best practices gedeeld. Daarnaast is er tijdens deze bijeenkomsten gelegenheid tot (informeel) contact en kennismaking tussen opleiders van de academie en schoolopleiders, zodat dat de taken in onderling overleg op elkaar afgestemd kunnen worden.

Daarnaast vinden er jaarlijks in samenwerking met de ILS-HAN een viertal bijeenkomsten plaats voor de algemeen begeleiders van onder andere de AOS. Deze bijeenkomsten staan in het teken van informatieuitwisseling.

Vanuit de docentenacademie is voor elke AOS een zogenaamde RU-ABI aanwezig. Deze instituutsopleider geeft samen met de academische opleidingsschool vorm aan het samen opleiden en onderzoeken, door onder andere deelname aan overleg, samenwerking met schoolopleiders en onderzoekscoördinatoren in de school, en training en ondersteuning van praktijkbegeleiders. Ook zijn zij gesprekspartner voor de projectleider en het management van de betrokken scholen. De taken van de ABI zijn vastgelegd in een algemeen document. Elke ABI maakt binnen zijn/haar samenwerkingsverband nadere afspraken over de taakinvulling in een plan van aanpak.

7. Kwaliteit van personeel

7.1 Deskundigheidseisen voor opleiders Scholen

De Alliantie/Notre Dame-scholen hanteren het volgende beleid ten aanzien van het voor de Academische Opleidingschool in te zetten personeel:

- De algemeen begeleider van de school (ABS) kent een eigen taakbeschrijving. Het betreft een docent met ruime werkervaring, die gericht is opgeleid en gecertificeerd voor dit werk; bovendien voldoet de ABS ook aan de sociale en communicatieve vaardigheden die voor het uitvoeren van deze taak noodzakelijk zijn. Scholen met meerdere locaties hebben op iedere locatie een ABS. Een school die slechts één grote locatie kent kan ook kiezen voor de aanstelling van meer dan één ABS. De ABS dient zich regelmatig - conform het scholingsplan van de opleidingschool – bij te scholen.
- De school kent voor elk vakterrein één of meer SPD'ers. Hieraan worden de volgende kwalitatieve eisen gesteld:
  - De SPD is voor deze taak opgeleid en gecertificeerd.
  - De SPD die studenten van de ILS-HAN en minor studenten van de docentenacademie begeleidt is tenminste tweedegraads bevoegd.
  - De SPD die master-studenten van de docentenacademie begeleidt is eerstegraads bevoegd.
- Iedere school kent coaches. Een coach heeft de cursus coaching succesvol afgesloten. Een coach is altijd een bevoegd docent. Hij kan beginnende docenten en docenten die tijdelijk ondersteuning nodig hebben begeleiden.

Deze notitie geldt als leidraad voor de kwaliteitseisen aan het personeel.

7.2 HRM-visie ²⁴Alliantie VO en Notre Dame

Permanent investeren in leren en ontwikkelen

In de visie van de Alliantie VO en Notre Dame is het van groot belang om competente, vitale en betrokken medewerkers te werven, op te leiden én te behouden. Wij verwachten van medewerkers dat zij zich naast vakexpert ook als professional opstellen. Maar bovenal verwachten wij van onze medewerkers dat zij geloven in de groei van de leerling en in de groei van zichzelf. Om de professionaliteit van medewerkers én organisatie te waarborgen, vindt de Alliantie het noodzakelijk permanent te investeren in leren en ontwikkelen. Het leren van onze leerlingen is immers onlosmakelijk verbonden met het leren van medewerkers. Mede vanuit deze visie vinden wij het van groot belang opleidingschool te zijn en te blijven. De Alliantiescholen bieden meer dan alleen faciliteiten voor stages, wij bieden opleidingsplaatsen en verwachten van docenten dat zij in staat zijn nieuwe docenten te begeleiden en op te leiden. Vakontwikkeling, begeleidings- en beoordelingsvaardigheden dienen daarom ten alle tijde actueel te zijn. De Alliantie faciliteert haar medewerkers in diverse vormen van leren en ontwikkelen: via coaching, netwerklernen, leren in duo's, uitwisseling tussen onderwijs en bedrijfsleven, interne en externe scholing.

Onderzoek als onderdeel van professioneel handelen

De Alliantie heeft uitgesproken dat zij onderzoek doen als onderdeel ziet van het professionele handelen van een leerkracht. Dit betekent dat zij in haar HRM-beleid initiatieven heeft genomen die betrekking hebben op het ontwikkelen van onderzoekscompetenties. Een tweede meer specifieke reden is de afspraak dat in de begeleiding en beoordeling van de LIO, activiteiten ontwikkeld worden (en al ontwikkeld zijn) die specifiek gericht zijn op het zelf doen en begeleiden van onderzoek. Zo zijn er onderzoekskringen binnen de scholen, en is er een cursus onderzoek voor medewerkers van de Alliantie/Notre Dame-scholen. Onderzoek maakt deel uit van schoolontwikkeling, en de ontwikkeling van de schoolorganisatie, de ontwikkeling van nieuwe didactieken, de verbetering van leer- en begeleidingsmethoden kan gevalideerd worden door zelf als school in beeld te brengen dat deze ontwikkelingen ook verbeteringen zijn. Verbetering in termen van het welbevinden van leerlingen, van het leren en van de leerresultaten van leerlingen en studenten. Hiervoor is het belangrijk dat scherp geformuleerd wordt welke resultaten beoogd worden met schoolontwikkeling en met de ontwikkeling

---

²⁴ (2009) Strategisch beleidsplan Alliantie VO, scholen met toekomst 2009-2013

van de eigen professie. Onderzoek kan dan duidelijk maken wanneer een verandering en vernieuwing ook een verbetering geacht wordt, en kan ook als ontwerpactiviteit ingezet worden. Zo kunnen onderzoek, ontwikkeling en uitvoering in samenhang tot stand gebracht worden. Leerkrachten die op een onderzoekende manier hun werk tegen het licht houden, tonen daarmee ook voorbeeldgedrag aan hun leerlingen. Leerlingen met een kritisch reflectieve houding, c.q. met een onderzoekende houding, verwerven competenties die ook in andere situaties (vervolgonderwijs, beroepsarbeid) relevant, vaak zelfs van doorslaggevend belang zijn.

Kwaliteitsborging

Op bovenschools niveau vindt kwaliteitsborging van het personeel plaats door activiteiten binnen de beleidsgroep Kwaliteit en de beleidsgroep P&O. Afstemming met de opleidingen van ontwikkeld beleid vindt plaats via de werkveldadviesgroep (WAC).

Om de professionaliteit van medewerkers én van de organisatie te waarborgen, vindt de Alliantie het noodzakelijk permanent te investeren in leren en ontwikkelen. Het bovenschoolse professionaliseringsbeleid biedt het kader en de richtlijnen voor de Alliantie/Notre Dame-scholen ten aanzien van deze professionalisering. Vanuit kwaliteitszorg en efficiency op dit gebied wordt komend jaar op bovenschools niveau ook gerichte scholing geïnitieerd en aangeboden.

7.3 Borging van deskundigheid en doorgaande professionalisering

Op het gebied van professionalisering van personeel dat betrokken is bij de AOS zijn verschillende vormen van scholing en intervisie georganiseerd ter borging van de kwaliteit:

Professionalisering ABS-en en SPD's: Op het gebied van professionalisering van personeel dat betrokken is bij de AOS bestaan er verschillende vormen van scholing en intervisie: voor ABS-en zijn er de reguliere opleidingen op het ILS (basis en gevorderd), de ABS-en van partnerscholen werken samen en de Expertisegroep Opleiden fungeert als een platform voor de AB-teams van alle scholen samen. Deelgroepen binnen de Expertisegroep Opleiden werken aan verschillende vormen van professionalisering. Beginnende SPD's volgen een basiscursus op het ILS en daarnaast organiseert het AB-team themabijeenkomsten op de eigen school.

Schoolspecifieke SPD-workshops: Naast de reguliere SPD-opleidingen van het ILS en de reguliere themabijeenkomsten op de eigen school verzorgt het AB-team samen met het ILS en de Docentenacademie SPD-workshops op de eigen school. Jaarlijks worden per school vier workshops aangeboden die specifiek geënt zijn op de nieuwe ontwikkelingen binnen de AOS. SPD's kiezen hier twee workshops uit. Workshopthema's zijn o.a.: werken met leerwerktaken; schrijven van woordrapport; begeleiding m.b.v. video; koppeling theorie en praktijk; begeleiden op afstand; koppeling opleiden en onderzoek; twijfel tussen een vijf en zes; de pedagogische competentie.

Professionalisering onderzoekers en onderzoeksbegeleiders: De cursus onderzoeksvaardigheden en onderzoeksbegeleiding wordt aangeboden t.b.v. de professionalisering van de onderzoeksbegeleiders. Tevens heeft elke school de beschikking over een begeleider vanuit het ILS en de Docentenacademie, die de onderzoekers en onderzoeksbegeleiders op maat ondersteunt; zij ondersteunen ook bij het opzetten van schoolbeleid op het gebied van onderzoek en het inpassen van onderzoek in schoolontwikkeling. Binnen de Expertisegroep Onderzoek vindt professionalisering plaats middels uitwisseling en themabijeenkomsten.

Leergemeenschappen 'omgaan met verschillen met behulp van inzet ICT': Op schoolniveau zijn leergemeenschappen ingericht. In deze leergemeenschap participeert een schoolleider, de coördinatoronderzoek, onderzoeksdocenten en onderzoekers en schoolopleiders van de lerarenopleiding. De leergemeenschap heeft als doel middels praktijkonderzoek expertise te ontwikkelen op het terrein van 'omgaan met verschillen in de klas met behulp van de inzet van ICT'.

Opleidingsaanbod voor management: De veranderde rol van het (midden-)management in de Opleidingschool is opgenomen in het programma van de Leergang Hoger Management en het Kweekvijvertraject. Dit is gebeurd als deelproject binnen de dieptepilot van de Alliantie. De cursussen zijn inmiddels eenmaal gegeven en ze worden op basis van evaluaties weer bijgesteld.

Coaching: De Alliantie heeft ook een eigen scholingsprogramma, op het gebied van coaching. Binnen dat programma wordt d.m.v. verschillende trainingen aandacht besteed aan coaching van nieuwe docenten en LIO's (o.a. cursus Orde en sfeer), mede in het kader van de Opleidingsschool.

Vakdidactische leerwerkgroepen ILS: Op de Alliantie/Notre Dame-scholen wordt het belang van deelname door docenten aan vakdidactische leerwerkgroepen gestimuleerd, niet alleen om hen in de gelegenheid te stellen hun eigen vakkennis op peil te houden, maar ook om betrokken te zijn bij de inhoud van het programma voor de studenten, de ontwikkeling van leerlijnen, etc. vanuit elke school neemt minimaal 1 docent deel aan een vakdidactische leerwerkgroep van het ILS. Op het gebied van intercollegiale samenwerking worden vanuit beide lerarenopleidingen nieuwe initiatieven genomen (bredere en meer gestructureerde opzet en planning), waarna het de bedoeling is dat het aantal deelnemers vanuit de scholen wordt uitgebreid. In schooljaar 2014-2015 loopt een pilot met uitwisseling tussen SPD's en vakdidactici van de Docentenacademie.

Werkgroep vakdidactiek: de docenten die in de verschillende vakdidactische leerwerkgroepen op het ILS participeren, hebben tevens zitting in de werkgroep vakdidactiek. Binnen deze werkgroep wisselen zij enerzijds uit over de vakdidactische leerwerktaken, verzorgen zij de evaluatie van het werken met leerwerktaken en ondersteunen zij de implementatie van de leerwerktaken op school.

Gesprekscyclus.

In het formatieplan van de scholen wordt structurele formatie opgenomen voor uitvoering van de activiteiten binnen de opleidingsschool. Iedere school heeft ook een eigen scholingsplan, waarin scholing is opgenomen in het kader van de Opleidingsschool. Alle personeelsleden, ook LIO's, krijgen functionerings- en beoordelingsgesprekken, zoals vastgesteld in de gesprekkencyclus. ABS-en en SPD's worden ook beoordeeld op hun kwaliteit als schoolbegeleider. Om deze personeelsleden goed te kunnen beoordelen, zijn de taakprofielen samengesteld. Ook vullen alle studenten evaluatieformulieren in, waarin zij een oordeel uitspreken over de begeleiding die zij hebben gekregen tijdens de stage.

ILS-HAN

Het ILS-HAN vraagt als expertisecentrum een hoge professionaliteit van medewerkers op de verschillende te vervullen kernrollen (bijv. docent, ontwikkelaar, assessor en studieloopbaanbegeleider) en overige rollen (onder andere organisator, onderzoeker en ondernemer).

Docenten van ILS-HAN dienen over relevante ervaring in het voortgezet en/of beroepsonderwijs te beschikken en zijn actief bij ontwikkelingen in het werkveld. Docenten zijn opgeleid op masterniveau, inhoudelijk deskundig op vak en vakdidactisch gebied en leggen tijdens onderwijs- en begeleidingsactiviteiten een verbinding met de beroepspraktijk. Van iedere medewerker wordt een onderzoekende houding verwacht. Verder wordt van iedere medewerker ondernemerschap verwacht; deelnemen aan innovatie, ontwikkelen van creativiteit en markt- en klantgeoriënteerd kunnen denken.

In totaal vormen 7 lectoraten samen het Kenniscentrum Kwaliteit van Leren. De lectoren van het Kenniscentrum Kwaliteit van Leren leveren structureel bijdragen aan het onderwijs en de onderwijsontwikkeling in bachelor- en masteropleidingen van de Faculteit Educatie van de HAN. Zo kunnen al deze opleidingen werken met recente inzichten en toepassingen op het gebied van kwaliteit van leren²⁵.

Radboud Docenten Academie

De Radboud Docenten Academie werkt bij de aanstelling van medewerkers op basis van de systematiek van het Universitair Functie Ordenen (UFO). Aan de Radboud Docenten Academie zijn 45 opleiders verbonden die onderwijs verzorgen binnen de educatieve masters en minoren. Hieronder zijn er twee hoogleraren, vijf UHD's en twee UD's. Vijftien opleiders zijn gepromoveerd en zeven opleiders zijn bezig met een promotietraject. Een groot deel (71%) van de opleiders heeft ervaring in het voortgezet

---

²⁵ <http://www.han.nl/onderzoek/kennismaken/kenniscentrum-kwaliteit-van-leren/lectoraat/>

onderwijs. Verschillende opleiders werken naast hun baan op de docentenacademie parttime op een school in het voortgezet onderwijs.

In de loop van hun opleiding komen de studenten in contact met opleiders vanuit diverse expertises. De opleider van de docentenacademie met wie studenten het meest te maken hebben, is hun vakdidacticus, die in veel gevallen ervaring heeft als vakdocent in het voortgezet onderwijs. Daarnaast krijgen ze hoorcolleges Algemene Didactiek van inhoudelijke experts, werkcolleges Algemene Didactiek en PPL van opleiders met een (vak)didactische achtergrond, en training van een trainersduo dat deskundigheid in het groepsgewijs trainen van beroepsvaardigheden koppelt aan ervaring in het voortgezet onderwijs. Het onderdeel Professioneel Spreken wordt verzorgd door een logopediste.

De Radboud Docenten Academie borgt de kwaliteit van haar opleiders op een aantal manieren. Per functie is vastgelegd wat de kwaliteitscriteria zijn, en er wordt aandacht besteed aan een zorgvuldige selectie van opleiders op basis van die criteria. Opleiders krijgen de mogelijkheid om zich verder te professionaliseren. De docentenacademie zorgt bovendien voor uitbreiding van de aanwezige expertise door opleiders in te zetten in meerdere onderwijslijnen, waarbij ze van elkaar kunnen leren, of in nascholingsactiviteiten, zoals docentontwikkelteams (DOT's). Om het academische niveau van opleiders te borgen heeft de docentenacademie een eigen onderzoeksprogramma ingericht. Het onderzoek legt een voor de opleiding empirisch onderbouwde theoretische basis, en biedt het kader voor concrete onderzoek- en ontwikkelprojecten in het kader van opleiding en nascholing.

Het personeelsbeleid voor de komende tijd is erop gericht om persoonlijke kwaliteiten van individuele opleiders te versterken en aan leerpunten te werken. Met iedere opleider wordt een plan opgesteld voor persoonlijke professionele ontwikkeling.

8. Beoordeling en toetsing

Algemeen

De opleidingschool hanteert duidelijke afspraken over de rol, de taken en de verantwoordelijkheden van elk van de partners bij beoordeling en toetsing. Studenten worden middels tentamen- en stagehandleiding geïnformeerd over beoordelingsprocedure en - criteria met betrekking tot stagebeoordeling.

De eerste- en tweedegraads opleidingen kennen elk een eigen beoordelingssystematiek. Voor beide geldt dat schoolbegeleiders in toenemende mate een rol hebben in de formatieve beoordeling/ ontwikkelingsgerichte feedback. De summatieve beoordeling is een gedeelde verantwoordelijkheid van school- en instituutbegeleiders.

Wie welke rol heeft bij het begeleiden, beoordelen en het coördineren van de begeleiding en beoordeling, is voor de verschillende doelgroepen studenten duidelijk vastgelegd (zie website www.bureau-extern.nl). Ook staan daar de schoolprofielen per school beschreven, evenals een uitwerking van de verschillende begeleidings- en opleidingsactiviteiten.

Daarnaast hanteert elke Alliantieschool een protocol van 'begeleiding en beoordeling'. Daarin zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende schoolbegeleiders vastgesteld. Studenten ontvangen bij aanvang van de stage een begeleidingsmap, waarin informatie over de school is opgenomen.

Voor de begeleiding en beoordeling van onderzoek door stagiaires (een verplicht stageonderdeel) geldt dat school en de lerarenopleiding hier een gedeelde verantwoordelijkheid dragen. De lerarenopleidingen hebben in een gemeenschappelijk beoordelingskader aangegeven aan welke beoordelingscriteria onderzoek en onderzoeksresultaten moeten voldoen en de beoordeling wordt uitgevoerd door een docent van de school én een docent van het opleidingsinstituut.

ILS-HAN

Bij competentiegericht onderwijs staat het beoordelen van de beroepsbekwaamheid van de student centraal. Voor de toetsing betekent dit dat ILS-HAN kiest voor:

- het toetsen van de beheersing van vakinhoudelijke, vakdidactische en generieke kennis middels toetsvormen die daarbij passen;
- het toetsen van het integratief handelen in de beroepspraktijk waarin het werkplekleren een centrale rol speelt.

Het betekent tevens dat de tentamens en integrale toetsen zo geformuleerd zijn dat de te toetsen eindkwalificaties en de daarvan afgeleide leerdoelen helder zijn voor de studenten, docenten en examinatoren. Het toetsbouwwerk is transparant uitgewerkt.

ILS-HAN werkt intensief samen met het scholenveld, onder andere in het kader van het opleiden in de school. Werkplekleren zit verweven in zowel de generieke lijn als de vakdidactische lijn. Het duidt aan dat betreffende studiepunten niet zonder de rol van werkplekleren kunnen worden behaald. De wijze van beoordelen is voor alle opleidingen uitgewerkt.

De wijze van beoordelen is voor alle opleidingen uitgewerkt. Het onderwijs- en examenreglement wordt gehanteerd voor de uitvoering en de procedures. In het document 'De ruggengraat van de lerarenopleiding, versie 2013-2014' zijn de beroepstaken, de competenties, de Dublin-descriptoren en de vakkennisbasis in hun onderlinge verhouding beschreven.

In de stagehandleiding voor studenten is vastgelegd wat ze moeten opleveren om voor stagebeoordeling in aanmerking te komen.

Studenten dienen bewijsmateriaal (deels verplicht, deels naar keuze) in hun portfolio op te nemen dat ontwikkeld is op een werkplek. Dit kan variëren van beoordelingen van de SPD tot resultaten van leerwerktaken, ontwikkeld materiaal of video-opnamen van lessituaties. Resultaten van formatieve toetsing kunnen studenten gebruiken als bewijsmateriaal voor een summatieve competentiebeoordeling. De criteria voor de formatieve toetsing worden beschreven in studiewijzers die beschikbaar zijn voor de studenten via het intranet en zijn vastgelegd in de uitwerking van de onderwijseenheden.

Integrale toetsing

Het geleerde op de werkplekleren wordt expliciet meegenomen in de integrale toetsen op niveau 1, 2 en 3. De student verantwoordt in een verslag, ondersteund door bewijsmateriaal verzameld tijdens het werkplekleren, zijn bekwaamheidsniveau.

Daarnaast voert de student op niveau nog een *afstudeeronderzoek* uit.

Basis voor de beoordeling is het definitieve onderzoeksverslag. Dit verslag wordt gezien als resultaat van de activiteiten zoals vermeld in het onderzoeksplan, aangevuld met de activiteiten data verzamelen, (ontwerpen,) analyseren, concluderen, rapporteren en presenteren.

De beoordeling van het onderzoeksverslag wordt door twee examinatoren, één van ILS-HAN (examinator 1) en één uit de betreffende opleidingsschool (examinator 2), onafhankelijk van elkaar uitgevoerd; beiden vullen daartoe apart een beoordelingsformulier in. Vervolgens hebben de examinatoren overleg over hun bevindingen en de voorlopige eindbeoordeling, met als doel hierover tot overeenstemming te komen. Zijn zij het eens over de beoordeling, dan wordt de totstandkoming van het eindcijfer verantwoord op het daartoe bestemde deel op het beoordelingsformulier van examinator 1. Bij een beoordeling die uitkomt tussen de 6,0 en 6,5 of indien beide onafhankelijke beoordelaars in overleg niet tot overeenstemming komen, wordt een derde examinator ingeschakeld. Deze checkt de totstandkoming van de beoordeling en verstrekt een bindend advies aan de examinatoren.

Elke beoordeling wordt bekrachtigd door een handtekening van beide examinatoren op het beoordelingsformulier van examinator 1. Indien sprake is van een derde examinator, ondertekent ook deze het beoordelingsformulier van examinator 1. De eerste examinator controleert het geheel, verwerkt de uitkomst, communiceert de uitkomst naar de student (deze krijgt het beoordelingsformulier van de eerste en van de tweede examinator) en draagt zorg voor archivering van de beoordelingen met toebehoren.

Rol van de examencommissie

De examencommissie heeft een belangrijke rol in het controleren en bewaken van de kwaliteit van toetsing en beoordeling. De examencommissie wijst alle ABI's en ABS-en formeel aan als examinator; verantwoordelijk voor de feitelijke beoordeling van het werkplekleren is het AB-team. De examencommissie wijst ook de docenten in de school aan als examinator afstudeeronderzoek. Daarnaast certificeert en schoolt de examencommissie veldassessoren. In de examencommissie heeft altijd één extern lid uit het werkveld zitting. De examencommissie heeft ten aanzien van de kwaliteit van beoordeling van werkplekleren van studenten een rol als monitor, waarbij de focus primair ligt op de kwaliteit van beoordeling op eindniveau. Indien er aanleiding toe is, wordt nader onderzoek uitgevoerd.

Radboud Docenten Academie

Toetsing en beoordeling aan de Radboud Docenten Academie zijn vormgegeven volgens het een landelijk afgesproken raamwerk waarin een aantal kwaliteitscriteria, zoals bijvoorbeeld transparantie en intersubjectiviteit, zijn vastgesteld. Alle afspraken over toetsing en beoordeling zijn opgenomen in een tentamenhandleiding, die bij aanvang van begeleide en zelfstandige stage verstrekt wordt aan de student en aan de stageschool. Voor elk tentamen is de rolverdeling bij de beoordeling vastgesteld en beschreven.

Bij de beoordeling van tentamens is een zware adviesrol weggelegd voor de SPD. De SPD geeft ten eerste een advies voor de beoordeling van de Begeleide Stage en de Zelfstandige Stage aan de hand van een speciaal daarvoor opgesteld beoordelingsformulier. Dat advies wordt gevalideerd door een tweede opleider op school, doorgaans de Algemeen Begeleider van de School (ABS). Daarnaast geeft de SPD een advies over de lessen die de student ontwerpt wordt voor het tentamen *Lessenreeks* (1e semester) en het tentamen *Ontwerp* (2e semester).

Summatieve tentamens

De student legt gedurende de master zes summatieve tentamens af en kan daarmee in totaal 60 studiepunten verdienen. Deze tentamens zijn geïntegreerd, dat wil zeggen: studenten leveren prestaties waarin ze kennis, vaardigheden en attitudes uit de verschillende leerlijnen aan elkaar verbinden. Voor het eindwerkstuk, Ontwerp en Onderzoek, maken studenten een educatief ontwerp inclusief verantwoording, dat ze uitvoeren op de stageschool. Tijdens de uitvoering voeren ze een praktijkgericht onderzoek uit naar (een aspect van) dit ontwerp.

Formatieve opdrachten

Naast deze tentamens voert de student tijdens de opleiding formatieve opdrachten uit die gericht zijn op ontwikkeling en waarop hij feedback krijgt van de docenten. Hiertoe behoren onder meer leerwerktaken die ontwikkeld zijn binnen de Academische Opleidingscholen. De SPD monitort deze leerwerktaken en voorziet de student van feedback. Deze opdrachten vormen een belangrijke basis en oefening voor de studenten om in de (met name integrale) tentamens verkregen kennis en vaardigheid te demonstreren, de eigen ontwikkeling zichtbaar te maken en op beide te reflecteren.

Bij beoordeling betrokkenen

Conform de OER wijst de examencommissie voor elk tentamen een examinator aan. Bij elk tentamen zijn een examinator en een aantal beoordelaars betrokken. De examinator wijst beoordelaars aan, informeert deze zo nodig over (de uitleg van) de beoordelingscriteria, bemiddelt bij twijfel of ontbreken van consensus, stelt de uitslag van het tentamen vast en fungeert als contactpersoon voor de examencommissie. De beoordelaar beoordeelt het werk van aangewezen studenten, documenteert de beoordeling aan de hand van een beoordelingsformulier, overlegt zo nodig met de examinator en collega-beoordelaars.

Stagebeoordeling: begeleide stage en zelfstandige stage

Bij praktijktentamens zijn twee beoordelaars betrokken.

Na afloop van de gehele praktijkperiode vult de eerste beoordelaar (SPD) het beoordelingsformulier in. De tweede beoordelaar (ABS) loopt de beoordeling na en probeert met de eerste beoordelaar tot overeenstemming te komen. Eventueel overleggen zij met de examinator (die zo nodig een derde beoordelaar vanuit de RDA aanwijst). De examinator stelt de uiteindelijke beoordeling vast (eventueel na zelf nadere informatie ingewonnen te hebben) en ziet toe op de administratieve afhandeling.

Bij het eindwerkstuk (ontwerp en onderzoek) zijn altijd twee beoordelaars betrokken die afzonderlijk van elkaar een oordeel vellen over het geleverde werk en het beoordelingsformulier invullen. Daarna stellen de beoordelaars in overleg een definitieve beoordeling vast en documenteren deze op een (derde) beoordelingsformulier. Komen de beoordelaars niet tot consensus, dan overleggen zij met de examinator, die zonodig een derde beoordelaar aanwijst.

Rol van de examencommissie

Een belangrijke rol in de kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is weggelegd voor de toelatings- en examencommissie (kortweg examencommissie) van de Radboud Docenten Academie. Met ingang van 1 september 2014 heeft deze commissie ook structureel een extern lid uit een school voor voortgezet onderwijs, zodat de scholen ook hierin inspraak hebben. De examencommissie stelt examinatoren aan, stelt (aanvullende) voorwaarden aan de expertise van de beoordelaars, adviseert en beslist in kwesties rond de kwaliteit van toetsing en toetsprocedures.

De examencommissie bekijkt periodiek (minimaal eens per jaar) steekproefsgewijs de beoordelingen van tentamens. De commissie doet dit aan de hand van door studenten ingeleverd werk en bijbehorende ingevulde tentamenformulieren. De commissie controleert of de tentamenprocedure juist is gevolgd, of de documentatie in orde is en of (in grote lijnen) de beoordeling overeenkomt met de normen en daarmee redelijkerwijs uniform is. In elke evaluatieronde kiest de examencommissie een specifiek aandachtspunt. De uitkomsten van elke evaluatie worden in een gezamenlijk overleg van onderwijsmanagement en examencommissie besproken.

9. Kwaliteitszorg

9.1 Kwaliteitszorg specifiek gericht op Academische Opleidingschool

Audits en visitaties

Om de drie jaar wordt er door externen een audit uitgevoerd om te kijken naar de kwaliteit van het opleiden in de school binnen de AOS. In de afgelopen jaren bestond deze audit uit het Keurmerk ILS, de aanvraag voor de opleidingschool én de academische opleidingschool.

Op basis van de bevindingen uit de audit worden verbeteracties geformuleerd en opgenomen in de PDCA-cyclus op bovenschools- en schoolniveau.

Het Keurmerk ILS:

In dit instrument is expliciet aandacht voor de kwaliteit van de leeromgeving op de werkplek. Er worden in het keurmerk enkele centrale aandachtspunten genoemd: voldoende mogelijkheden om te leren, een adequate begeleiding van de lerende en regelmatig feedback voor de lerende over het functioneren. In het 'keurmerk ILS en opleidingscholen' worden zes criteria genoemd voor de kwaliteit van de leeromgeving op de werkplek:

1. Er is op de opleidingschool een visiestuk over opleiden in de school. De hierin beschreven opleidingsvisie onderschrijft de opleidingsvisie van ILS-HAN en ILS-RU.
2. De visie op opleiden in de school staat expliciet beschreven in het strategisch beleidsplan en is geoperationaliseerd in het Integraal Personeels Beleid (IPB) van de school.
3. Er is een professioneel opleidingsteam in de opleidingschool. Dit team onderhoudt een structurele samenwerking met een opleidingsinstituut. De taken/functies van actoren zijn beschreven in profielen en maken onderdeel uit van het IPB.
4. De opleidingschool biedt de lerende een krachtige en veilige leeromgeving.
5. De betrokken begeleiders/gecertificeerde medeopleiders overzien de beoogde ontwikkelingsgang van de lerende en bewaken op basis daarvan de ontwikkeling van de lerende.

Daarnaast worden criteria genoemd met betrekking tot de opleidingschool in relatie tot de borging van kennisontwikkeling met betrekking tot opleiden en daaruit voortvloeiende professionalisering voor begeleiders en beoordelaars, in relatie tot schoolontwikkeling en tot kwaliteitszorg.

Het onderzoek naar de Kwaliteit van de Opleidingsschool (KOOS)

Promovenda Miranda Timmermans heeft in 2008, als deelproject binnen de expertisegroep Onderzoek, een instrument ontwikkeld, waarmee de scholen zelf de kwaliteit kunnen meten van hun school als Opleidingsschool. Het onderzoek kent een lijst met kwaliteitskenmerken, op basis waarvan de Academische Opleidingsschool wordt beschreven. Het gaat om kenmerken als begeleiding van studenten, het professionaliserings- en het leerklimaat onder leraren op school. De kenmerken zijn uitgewerkt in een vragenlijst. In 2008 vond de nulmeting plaats.²⁶

Dit onderzoek wordt eens in de twee jaar uitgevoerd op alle scholen binnen het samenwerkingsverband. Het onderzoek is in het voorjaar van 2009, het najaar van 2011 en in schooljaar 2013-2014 herhaald. In schooljaar 2013-2014 is het instrument aangepast om het domein onderzoek een prominentere plaats te geven. Naast rapportage aan de Stuurgroep en Expertisegroepen ontvangt iedere school een eigen rapportage om intern mee aan de slag te gaan. Deze rapportage vormt de basis voor het formuleren van verbeteracties in het jaarplan.

Enquête Werkplekleren lerarenopleiding

Ieder studiejaar wordt door ILS-HAN een Werkplekleren-enquête afgenomen onder de studenten van ILS-HAN, Docentenacademie Artez, VDO en de ALO. Doel van deze enquête is het meten van de mate van tevredenheid van de studenten (opleidingsscholen en niet-opleidingsscholen) en het in kaart brengen van verbeterpunten op een aantal aspecten:

- Algemeen: tevredenheid over het pedagogisch didactisch, vakdidactisch en de vakinhoudelijke aspecten van de lerarenopleidingen
- Tevredenheid rondom werkplekleren
- Tevredenheid over Bureau Extern

De analyse wordt besproken in het managementteam van de beide lerarenopleidingen, met de werkveldadviescommissie, binnen de Opleidingsscholen en binnen de scholen. Er worden verbeterpunten n.a.v. die besprekingen geformuleerd en beschreven in een plan van aanpak op bovenschools niveau dan wel op schoolniveau. Deze verbeterpunten worden in de volgende enquête-ronde getoetst.

Enquête Werkplekleren scholen

In schooljaar 2012-2013 is door een werkgroep van de EG opleiden een enquête ontwikkeld voor studenten en SPD's van de diverse stagesoorten. Deze enquête wordt door de AB-teams jaarlijks uitgezet. De analyse wordt besproken in het opleidingsteam van de school en verbeteringen worden geformuleerd en beschreven in het plan van aanpak van de school. Deze verbeterpunten worden het jaar daarop getoetst.

Inhoudelijke rapportages opleidings- en onderzoeksteams scholen

Jaarlijks ontvangt de projectleider in juni de inhoudelijke rapportages van de scholen. In deze rapportages beschrijven de opleidings- en onderzoeksteams van de scholen: wat de speerpunten waren van dat jaar, de evaluatie van die speerpunten en de actieplannen voor het schooljaar daarop. De projectleider maakt hiervan een overzicht voor de jaarrapportage.

Evaluatie expertisegroepen Opleiden, Onderzoek, IPB en werkgroep vakdidactiek

Jaarlijks in juni evalueert de projectleider met de voorzitters en coördinatoren van de expertisegroepen en werkgroep vakdidactiek, de activiteiten, het proces en resultaten. Van daaruit worden verbeteracties ondernomen. De projectleider maakt hiervan een overzicht voor de jaarrapportage.

Evaluatie Stuurgroep en Projectgroep

De Stuurgroep en de Projectgroep evalueren elk jaar de uitgevoerde activiteiten binnen het samenwerkingsverband, vanuit de verschillende achtergronden van de partners. Het Groeimodel-actieplan en de jaarrapportage van de projectleider vormen hiervoor de basis. Van daaruit worden verbeteracties bepaald.

---

²⁶(2008) Timmermans M., *De eigen kwaliteit van de opleidingsschool. Kwaliteitsinstrument.*

Evaluatie Bureau Extern Bureau Routing

In de periode september- januari vindt jaarlijks een evaluatiegesprek plaats tussen Bureau Extern, Bureau Routing en de projectleider. Van daaruit worden verbeteracties ondernomen.

9. 2 Kwaliteitszorg partners

Alliantie VO en Notre Dame

De scholen streven naar de hoogst haalbare kwaliteit en het behoud daarvan. Dit vraagt om een ambitieuze schoolcultuur die gekenmerkt is door de wil om beter te worden, te willen leren en te ontwikkelen. Dat kan niet zonder medewerkers die durf, zelfkritisch vermogen, ambitie en onderling vertrouwen tonen. Hierbij is inzicht in geleverde prestaties voorwaarde om een stap voorwaarts te kunnen zetten. Met de bereikte resultaten verantwoorden de scholen hun maatschappelijke functie, niet alleen omdat onderwijs gefinancierd wordt met publieke middelen, maar ook om een stevige bijdrage te leveren aan een succesvolle toekomst van onze leerlingen.

Cyclisch werken

Cyclisch werken vormt de basis voor opbrengstgericht werken en het verbeteren van de kwaliteit. Met cyclisch werken volgens de PDCA cyclus realiseren de scholen dat voorgestelde verbeteringen onderbouwd zijn met een weloverwogen plan (plan), na invoering (do) worden geëvalueerd op proces en resultaat (check) en op basis van de evaluatie worden aangepast en geborgd (act). Op individueel niveau, op teamniveau en op schoolniveau wordt de PCDA-cyclus doorlopen, middels onder andere de inzet van diverse vragenlijsten en de daarbij behorende gesprekken.

De scholen maken gebruik van vragenlijsten van Kwaliteitsscholen. Hierdoor is een breed scala aan meetinstrumenten beschikbaar die in een vast stramen jaarlijks of meerjaarlijks worden ingezet. Door de inzet van Kwaliteitsscholen is benchmarking van de eigen prestaties met die van andere scholen, mogelijk. Door deelname aan het project Vensters voor Verantwoording (incl. Schoolkompas) zijn landelijke kwaliteitsvergelijkingen mogelijk op een vaste set van twintig indicatoren.

De rol van het bestuur

Het bestuur (bevoegd gezag) bewaakt de kwaliteit van de scholen door:

- zorg te dragen en toe te zien dat elke school kwaliteitsbeleid ontwikkelt, vaststelt en uitvoert;
- de jaarlijkse analyse en bespreking van de opbrengstenkaart van de Inspectie Voortgezet
- Onderwijs en het vastleggen van verbeterpunten in het managementcontract;
- het bespreken van de analyse van uitkomsten van het inspectiebezoek;
- toe te zien op deelname in Kwaliteitsscholen, vastgelegd in de meetkalender van de Alliantie VO;
- toe te zien op deelname in Vensters Voor Verantwoording en Schoolkompas;
- resultaten van opbrengstenkaart, inspectierapporten en overzicht van Vensters Voor
- Verantwoording tenminste eenmaal per jaar te agenderen voor de vergadering van de Raad van
- Toezicht;
- de school te bezoeken en frequent overleg met de schoolleiding.

ILS-HAN

ILS-HAN heeft haar kwaliteitszorgsysteem²⁷ vormgeven aan de hand van een vijftal speerpunten, te weten:

- Eigenaarschap: wie is vanuit welke rol verantwoordelijk voor borging van de kwaliteit?
- Systematisch: hoe zorgen we er voor dat er systematische aandacht is voor evalueren en verbeteren.
- Betrekken van alle stakeholders zowel intern als extern.
- Communicatie over resultaten en verbeteracties met stakeholders.
- 24/7 visitabel met als doel om kwaliteitsborging een vast onderdeel te laten zijn van het handelen van de professionals in de organisatie.

---

²⁷ (2013) ILS-HAN Beleidsplan kwaliteitszorg ILS

Aan de hand van deze speerpunten wordt jaarlijks een operationeel plan opgesteld en een jaarverslag kwaliteitszorg in de opleidingen van ILS. Dit jaarverslag wordt input voor het jaarlijks op te stellen Management Activiteitenplan en de Teamontwikkelpunten in de opleidingen van HAN-ILS.

Daarnaast hebben de opleidingscommissie en de examencommissie een rol in de borging van de kwaliteit. De opleidingscommissie adviseert de directie gevraagd en ongevraagd ten aanzien van de curricula. De examencommissie borgt het gerealiseerd niveau. Dit doet zij onder andere door jaarlijkse steekproeven op het integraal handelen en het onderzoek.

Radboud Docenten Academie

Om de kwaliteit van het curriculum en de organisatie te borgen, heeft de Radboud Docenten Academie een cyclisch systeem van kwaliteitszorg opgezet dat uitgebreid staat beschreven in het kwaliteitszorgplan. Verschillende actoren worden zowel proactief als reactief betrokken in de kwaliteitszorg. De belangrijkste actoren zijn de studenten, de alumni, het personeel, de externe opleiders, de partnerscholen en het werkveld in bredere zin. Per actor worden gevarieerde instrumenten ingezet. Zo leveren de studenten onder meer een bijdrage aan de kwaliteitszorg via enquêtes, studentenlunches, de opleidingscommissie en informele contacten met opleiders. Het werkveld wordt structureel geraadpleegd via de Werkveldadviescommissie, maar ook daarbuiten door de vele contacten van de docentenacademie met scholen, van schoolleider tot SPD.

Een speciale rol in de kwaliteitszorg heeft de opleidingscommissie. Voor de achttien educatieve masters is er een gezamenlijke opleidingscommissie waarin vier opleiders en vier studenten zitten, en die gevraagd en ongevraagd advies geeft over allerlei aspecten van de opleiding. De studenten en opleiders zijn gespreid over de opleidingen. Zo wordt er gestreefd naar vertegenwoordiging van studenten en opleiders met een achtergrond in alfa-, bèta- en gammavakken. Ook is het streven dat er altijd een deeltijdstudent in de opleidingscommissie zit.

10. Afspraken met betrekking tot stages

Bureau Routing en Bureau Extern

Ten behoeve van een zo optimaal mogelijk wervings- en matchingsproces werkt de Academische Opleidingsschool met een intern stagebureau: Bureau Routing, bemand door 2 ABS-sen. Zij zijn de linking pin tussen het stagebureau van de lerarenopleiding (Bureau Extern) en de acht scholen uit het partnerschap. Op basis van een draaiboek starten Bureau Routing en Bureau Extern jaarlijks het wervingsproces op. Tevens actualiseren zij jaarlijks de afspraken met betrekking tot de stages. Deze afspraken betreffen:

- Het aantal te plaatsen LIO's en overige studenten.
- De verdeling over de vak/leergebieden.
- Jaarlijkse evaluatie van het wervings- en matchingsproces.

Regeling zelfstandige eindstage

Op 22 maart 2012 is regionaal op bestuurlijk niveau de regeling van de zelfstandige eindstage vastgesteld. Deze houdt in dat de stage van elke student in de eindfase van de lerarenopleiding een zelfstandige stage is. Indien een school vacatureruimte heeft, vindt een aanstelling plaats als LIO. Met de LIO wordt een leer-arbeidsovereenkomst gesloten conform de cao-regeling, met bijbehorende betaling.

In alle andere gevallen wordt de student geplaatst als 'stagiair'. Een stagiair mag geen eindverantwoordelijkheid dragen voor zijn (stage-)activiteiten. Om toch een zelfstandige stage mogelijk te maken, zal bij een eindstagiair een docent worden aangewezen als eindverantwoordelijke. Deze docent zal op afroep beschikbaar zijn in dezelfde locatie als waar de stagiair werkzaam is. Voor het geval de docent niet beschikbaar is, zal een op de locatie aanwezige teamleider de eindverantwoordelijke zijn. Deze arbeidsvoorwaarden zijn besproken met de VO-raad.

De eindstagiair ontvangt een stagevergoeding van €300,- per maand bij een blokstage (5 maanden) of €150,- per maand bij een lintstage (10 maanden). Indien de student niet over een studenten-ov beschikt wordt de stagevergoeding opgehoogd met een bedrag voor de reiskosten.

11. Inzet subsidie en financiële afspraken

Inzet subsidie in de Academische Opleidingsschool

Categorie	Inzet bovenschools Alliantie en Notre Dame
	€
Coördinatie ²⁸	80.000
Kwaliteitszorg	9.500
Ontwikkeling Werkpleklers ²⁹	125.000
Scholing en certificering	47.000
Onderzoek ³⁰	110.000
HRM	20.000
Financiële en secretariële ondersteuning	5.000
Communicatie, conferentie	5.500
Onvoorzien	5.000

Inzet personeel lerarenopleidingen in de Academische Opleidingsschool

ILS-HAN en de docentenacademie hebben gezamenlijk beleid ontwikkeld ten aanzien van de inzet van ABI's op partnerscholen. Dit beleid is gebaseerd op het aantal studenten dat op een partnerschool een werkplek krijgt aangeboden. Op een volledige partnerschool wordt een ABI ingezet voor 0,2 fte. Voor de directe begeleiding door de SPD op de werkplek gelden richtlijnen die voorzien in voldoende begeleiding per student.

Gegevens over de verschillende vormen van werkpleklers:

Instituut	Stagesoort	lengte	dagen per week	lessen p.p.	aantal stud.	beg. tijd
ILS-RU	Predocstage	2x8 dd'n	2x8 dd'n	5	2	30
ILS-RU	postdoc begl.	16 weken	6 dd'n	50	1	60
ILS-RU	educatieve minor	20 weken	4 dagen	60	2	80 ³¹
ILS-RU	postdoc lio	20 weken	6 dd'n	200-250	1	60
ILS-HAN	werkpleklers 1 (orientatiestage)	18 weken	1 dag	ong. 10	2	20
ILS-HAN	werkpleklers 2a (basisstage)	18 weken	2 dagen	30	2	60
ILS-HAN	werkpleklers 2b (vervolgstage)	9 weken	4 dagen	50	2	60
ILS-HAN	werkpleklers 3 (lio lint)	40 weken	5 dd'n	250	1	80
ILS-HAN	werkpleklers 3 (lio blok)	20 weken	4 dagen	250	1	60
ILS-HAN maatwerk	werkpleklers 1 (orientatiestage)	14 dagen	2 dd'n	20	1 á 2	15
ILS-HAN maatwerk	werkpleklers 2 (begeleide stage)	16 weken	6 dd'n	20	1	60
ILS-HAN maatwerk	werkpleklers 3 (lio)	20 weken	6 dd'n	60	1	60

Omgezet in uren en geld betekent dit:

ABI	1352 uren
Curriculumontwikkeling ILS-HAN	45 uren
Uitvoering onderwijskunde wpl1 ILS-HAN	230 uren
Vaknetwerk Radboud Docenten Academie	40 uren
Bureau Extern ILS-HAN & Radboud Docenten Academie	30 uren

²⁸ Projectleider, voorzitters en coördinatoren beleids-, project-, stage-, en ontwikkelgroepen.

²⁹ Expertisegroep opleiden; Onderwijs geven wpl1; Werkgroep vakdidactiek; leerwerkgroepen ILS; vakdidactici ILS + leerwerktaken RDA).

³⁰ Begeleiding docent- en lio-onderzoek, uitvoering docent-onderzoek en lio-workshops, expertisegroep onderzoek

³¹ De begeleidingstijd voor de educatieve minor is onder voorbehoud van verder overleg met het werkveld

Coördinatie 7250	100 uren
------------------	----------

Dit is een totaal van 1797 uren, een inzet van € 141.745,-.

De gegevens met betrekking tot personele inzet voor het totale opleidingsprogramma zijn opgenomen in de bijlagen per partner³².

12. Afspraken bij ontbinding samenwerkingsovereenkomst of kwaliteitsproblemen

Eventuele beëindiging van de samenwerkingsovereenkomst vindt altijd aan het eind van het schooljaar plaats, zodat opleidingsjaartrajecten altijd kunnen worden afgerond. Eventuele opzegging vindt minimaal een half jaar van tevoren plaats, zodat tijdig geanticipeerd kan worden op mogelijke gevolgen.

Partners dienen elkaar te informeren over de uitkomsten van visitatietrajecten en de opbrengstenkaarten. Indien één van de afdelingen van de scholen door de inspectie als zeer zwak zal worden getypeerd, zullen in overleg met de lerarenopleidingen gedurende het verbetertraject op die afdelingen geen studenten worden geplaatst. De kwantumafspraken zullen door de overige partner scholen worden overgenomen. Indien één van de lerarenopleidingen onverhoopt niet geaccrediteerd mocht worden, zal in nader overleg worden getreden. In ieder geval zal het jaaropleidingstraject worden afgemaakt.

---

³² Alliantie VO, Inzet per categorie per school en bovenschools + ILS, Personele inzet in de professionele opleidingsschool

13. Referenties

Algemeen:

- (2014) Besturenoverleg regio Nijmegen e.o., *Samen Opleiden in de regio Nijmegen e.o.*
- (2013) Lerarenagenda 2013-2014, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- (2012) VELON/SRLo *Beroepsstandaard* voor lerarenopleiders 2012, Vereniging Lerarenopleiders Nederland en Stichting register Lerarenopleiders
- (2009) Opleidingsplan '*De Professionele Opleidingsschool 2009-2012*' Alliantie Voortgezet Onderwijs, Notre Dame des Anges, ILS-HAN, ILS-RU
- (2009) Besturen samenwerkingsverband en ILS, *Doorontwikkeling van het concept Opleiden in de School*
- (2007) Merrienboer, J.J.G & Kirschner, P.Q., *Ten steps to complex learning*
- (2005) Onderwijsraad, *Aspecten van opleiden in de school*
- (2005) Staatsblad 460, Wet BIO, 23 augustus

AOS Alliantie VO & Notre Dame:

- (2014) Projectgroep AOS Alliantie VO & Notre Dame, visiedocument, 17 april 2014
- (2014) EG Opleiden, *opleiden en onderzoek advies 310514*
- (2013) Projectaanvraag Regeling versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen, AOS Alliantie VO & Notre Dame, ILS-HAN, Radboud Docentenacademie, Centre of expertise Leren met ICT
- (2013) Expertisegroep Opleiden, *visie op opleiden*, november
- (2011) Onderzoek en Ontwikkeling in de Academische Opleidingsschool 2011 – 2015, Onderzoeksprogramma van de AOS Alliantie VO & Notre Dame
- (2010) Expertisegroep Opleiden, *Handleiding SPD rubrics*
- (2010) Nota Carrièreperspectief voor Alliantiedocenten: *Beleidskader voor de invoering van de functiemix bij de Alliantie Voortgezet Onderwijs*
- (2009) Strategisch beleidsplan Alliantie VO, *scholen met toekomst 2009-2013*
- (2008) Expertisegroep Opleiden, *Partners in opleiden: de professionele opleidingsschool.*
- (2008) Timmermans, M. *De eigen kwaliteit van de opleidingsschool*, september

ILS-HAN:

- (2014) ILS-HAN *Samen Opleiden: Het ILS-HAN model*
- (2012) ILS-HAN *Strategisch beleidsplan 2012-2016 lerarenopleidingen ILS-HAN*
- (2013) ILS-HAN *De ruggengraat van de lerarenopleiding versie 2013-2014*
- (2013) ILS HAN *Toetsbeleid Tweedegraads lerarenopleidingen voltijd en deeltijd 2013-201*
- (2013) ILS-HAN *Beleidsplan kwaliteitszorg ILS*
- (2014) HAN Faculteit Educatie, *Kaders voor de ontwikkeling van een leerlijn onderzoek*
- (2014) ILS-HAN, Commissie Werkplekleren, *Stagekaart WPL 2A, 2014-2015 en Stagekaart WPL2B, 2014-2015*
- (2009) ILS-HAN, *Het competentieprofiel van de SPD*

Radboud Docenten Academie:

- (2007) VSNU-ICL (Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen). *Vakinhoudelijk masterniveau. Visie van de ULO's op het academisch gehalte van eerstegraads leraren.*
Den Haag: VSNU

BIJLAGE Activiteitenplan/Groeimodel 2009-2015